

Aleksi Ohenoja

**REKISTERÖIDYN YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN JA SEN VASTUULLINEN
YLLÄPITÄMINEN**

REKISTERÖIDYN YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN JA SEN VASTUULLINEN YLLÄPITÄMINEN

Aleksi Ohenoja
opinnäytetyö kevät 2013
liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Tekijä: Aleksi Ohenoja

Opinnäytetyön nimi: Rekisteröidyn yhdistyksen perustaminen ja sen vastuullinen ylläpitäminen

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistusluku: keväät 2013

Sivumäärä: 65

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on perustaa rekisteröitynyt yhdistys liikuntaharrastusta varten. Sitä varten on tarpeen perehtyä yhdistystoimintaan, jotta perustaminen ja myöhemmin yhdistyksen vastuullinen ylläpitäminen onnistuvat asiantuntevasti. Yhdistyslaki (26.5.1989/503) on tämän opinnäytetyön keskeisin lähde.

Työn taustalla vaikuttaa toimeksiantajana rekisteröimätön liikuntaseura nimeltä Nassukat, joka muodostuu aktiivisesta ryhmästä eri liikuntalajeja harrastavia henkilöitä. Eri liikuntalajien harrastamisesta aiheutuu kustannuksia, kuten jäävuoro- ja tuomarimaksuja, joiden hallinnointi on jäänyt monesti yhden henkilön hoidettavaksi. Rekisteröidyn yhdistyksen oman pankkitilin myötä maksujen hoito yksinkertaistuu sekä eri tilaisuuksien järjestäminen onnistuu paremmin oikeushenkilön nimissä.

Opinnäytetyö on toiminnallinen ja tutkimusote on lainopillinen. Lähdehierarkian mukaisesti opinnäytetyössä on ensisijaisena lähteenä käytetty voimassaolevaa lainsäädäntöä sekä lisäksi hallituksen esitystä yhdistyslain uudistamiseksi. Käytännön näkökulmaa työhön tuovat korkeimman oikeuden ratkaisut. Lisäksi lähteinä on käytetty oikeuskirjallisuutta.

Raportissa pyritään löytämään vastaukset kysymyksiin, mitä toimenpiteitä vaaditaan rekisteröidyn yhdistyksen perustamiseen ja miten varsinaista yhdistystoimintaa hoidetaan vastuullisesti jäsenyyden, päätöksenteon, päätösvallan ja vastuun näkökulmasta. Tietoperustassa käsitelläänkin rekisteröityneen yhdistyksen perustamistoimia sekä lisäksi perehdytään yhdistyksen ylläpidolliseen näkökulmaan.

Tutkimuksen johtopäätöksiä voidaan todeta, että yhdistyksiä ohjaa pääsääntöisesti yhdistyslaki, mutta yhtä tärkeänä osana yhdistyksen toiminnan ohjausta tulee pitää yhdistyksen sääntöjä. Yhdistyksen sääntöjen tulee olla riittävän yksityiskohtaiset ja suunnattu juuri yhdistyksen harjoittamaan toimintaan, jotta yhdistyksen toiminta voi olla ongelmaton ja tehokas. Yhdistyslain lisäksi yhdistyksen tulee ottaa huomioon toiminnassaan myös verolainsäädäntö, jäsenten henkilötietojen suojaaminen sekä muusta lainsäädännöstä johtuvat velvollisuudet.

Opinnäytetyön tuotoksena perustettiin 8.3.2013 urheiluseura Nassukat ry.

Author: Aleksi Ohenoja

Title of thesis: Founding of a non-profit association and its responsible operating

Supervisor: Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2013

Number of pages: 65

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to found a non-profit association for physical education. For that it is necessary to get acquainted with such an association activity so that the whole founding and operating of a non-profit association could be performed with enough knowledge. Finnish Associations Act 26.5.1989/503 is the main reference of this thesis.

A non-registered sports club called Nassukat is the client of this work. Nassukat is made of a group of people who actively take interest in playing different sorts of sport. Expenses result from playing different sports. Expenses might be caused for instance by renting an ice hockey rink or paying referee fees. It has always been one man's responsibility to deal with all the expenses. The fact that the old sports club becomes a juristic person provides a bank account of its own, and this helps handle the invoices. In addition, it is easier to arrange different events under juristic person's name.

This thesis is a functional study, and the research approach is juridical. According to the source hierarchy, the primary source of this thesis is consolidated legislation and the government proposal. In order to illustrate the use of law, the work contains decisions of the Supreme Court. In addition, legal literature has been used.

The work aims to find answers to two dilemmas: what are the measures that needs to be performed in order to found a non-profit association and how to responsibly operate the activities related to membership, authority and responsibility. The text in the thesis' theoretical frame work is made of a non-profit association's founding issues and its operating view point.

As a conclusion it can be stated that the associations are mainly monitored by the Finnish Association Act but equally important part of associations operation management should be the associations own rules. Association rules should therefore be sufficiently detailed and specifically targeted at the association activities so that the association could operate in a trouble free manner and efficient. In addition to Associations act, the associations should also consider tax legislation, data protection and the responsibilities prescribed in some other law.

As a result of this thesis, Nassukat Assn was founded on 8 March 2013.

Keywords: Non-profit association, Finnish Association Act, Sports clubs

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	YHDISTYKSEN TOIMINTAA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ	8
2.1	Rekisteriin merkitsemätön yhdistys	8
2.2	Rekisteriin merkitty yhdistys	10
2.3	Liittoon kuulumisen mahdollisuus	11
3	REKISTERÖIDYN YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN	13
3.1	Perustamiskokous	13
3.2	Perustamiskirja	14
3.3	Säännöt	15
3.3.1	Pakolliset säännöt	16
3.3.1.1	Yhdistyksen nimi ja kotipaikka	16
3.3.1.2	Yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot	18
3.3.1.3	Jäsenen velvollisuus suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja	20
3.3.1.4	Yhdistyksen toimielimiä koskevat määräykset ja tilikausi	22
3.3.1.5	Yhdistyksen toiminnan päättäminen	28
3.3.2	Valinnaiset säännöt, sääntöjen muutositseilu sekä ennakkotarkastus	30
3.4	Yhdistysrekisteriin merkitseminen sekä purkautumisilmoitus	32
4	REKISTERÖIDYN YHDISTYKSEN VASTUULLINEN YLLÄPITO	36
4.1	Jäsenyys ja jäsenluettelo	36
4.1.1	Jäseneksi pyrkiminen, eroaminen ja erottaminen	39
4.1.2	Jäsenten oikeudet ja velvollisuudet	43
4.2	Yhdistyksen päätöksenteko ja toimielimet	47
4.2.1	Valtuudet, tilintarkastaja sekä toiminnantarkastaja	49
4.2.2	Yhdistyksen kokous, vaalit ja hallitus	53
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	59
6	POHDINTA	62
7	LÄHTEET	64

1 JOHDANTO

Suomessa on kansainvälisessä mittakaavassa paljon yhdistyksiä. Järjestöosallistuminen on maassamme voimissaan ja suomalaiset perustavatkin runsaasti uusia yhdistyksiä. Suomalaisten yhdistysjäsenyyksien määrä on kasvanut sitten 1970-luvun ja yhdistyksiin kuulumattomien määrä on pienentynyt. Miehet ja naiset osallistuvat yhdistystoimintaan keskimäärin suunnilleen yhtä aktiivisesti. Rekisteröityjä yhdistyksiä on Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterissä noin 127 000. Rekisteröimättömiä yhdistyksiä arvioidaan olevan useita kymmeniä tuhansia. (HE 267/2009 vp, 4.) Vuonna 2010 vastaava luku rekisteröityneiden yhdistyksien osalta oli 131 738 (Halila & Tarasti 2011, 27).

Opinnäytetyöraportissa tutkitaan rekisteröidyn yhdistyksen perustamista sekä vastuullista ylläpitämistä käsittelevää lainsäädäntöä. Työ toteutetaan toimeksiantona vielä rekisteröimättömälle urheiluseuralle nimeltä Nassukat ja tämän opinnäytetyöraportin yksi tärkein tehtävä onkin saada seura rekisteröidyksi. Nassukat ovat harrastaneet useiden eri urheilulajien harrastesarjoja jo vuodesta 2005 asti ja se koostuu joukkiosta kaveruksia, joita yhdistää liikunnallinen intohimo. Lajeina ovat jalkapallo, jääkiekko ja kaukalopallo. Nassukat pelaavat edellä mainittujen lajien erilaisia harrastesarjoja Oulun alueella. Pelaaminen aiheuttaa kustannuksia muun muassa jäävuoromaksuina. Maksujen hallinnointi helpottuu huomattavasti oman oikeushenkilön ja pankkitilin perustamisen myötä. Näin ollen urheiluseuran perustamisen tarve on ilmeinen.

Nassukat -käsite syntyi Oulun Pateniemessä, kun joukko lapsuuden ystäviä perustivat vuonna 2005 rekisteröimättömän urheiluseuran nimeltä FC Karpaasipallerot. Nimi vaihtui seuraavana vuonna Nassukoiksi. Tärkeimpinä saavutuksina voidaan pitää vuoden 2010 jalkapallomestaruutta Oulun Erotuomarikerho ry:n ylläpitämästä jalkapallon harrastesarjasta sekä seuraavan vuoden kolmatta sijaa. Maininnan arvoisia ovat myös Suomen jääkiekkoliiton ylläpitämän Pohjois-Suomen harrastesarjan toinen sija vuodelta 2011 sekä kolmas sija vuodelta 2012.

Seuran jäsenten välinen yhteydenpito on tiivistä ja toiminta tavoitteellista. Seuran rekisteröinnin myötä avautuu uusia mahdollisuuksia, kuten varojen kerryttäminen yhdessä tehtävän työsuorituksen myötä. Tästä esimerkkinä vaikkapa vähittäiskaupan inventaarion teko seuran

nimissä. Opetusministeriön liikunta-asetuksen perusteella jakamien liikunta-avustusten hankkiminen mahdollistuu myös rekisteröitymisen myötä.

Opinnäytetyöraportissa etsitään vastausta tutkimusongelmaan, joka muodostuu kahdesta kysymyksestä. Mitä toimenpiteitä vaaditaan rekisteröidyn yhdistyksen perustamiseen ja mitä velvollisuuksia liittyy rekisteröidyn yhdistyksen vastuulliseen ylläpitämiseen. Ensisijaisena lähteenä on lainsäädäntö, keskeisimpänä yhdistyslaki (26.5.1989/503.)

Keskeistä terminologiaa ovat käsitteet rekisteröitynyt yhdistys ja rekisteröimätön yhdistys. Yhdistyslaissa rekisteröidyllä yhdistyksellä tarkoitetaan aatteellista yhdistystä, joka on tarkoitettu yhteistä toteuttamista varten. Tarkoitus ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen, eikä laadultaan tai päämäärältään taloudelliseen toimintaan tähtäävää. (YhdL 1:1 - 2 §.) Yhdistyslain mukaan rekisteröimätön yhdistys ei voi saada nimiinsä oikeuksia tai tehdä sitoumuksia, eikä kantaa tai vastata. Lisäksi rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti. Yhdistyksen muut jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti sellaisesta velvoitteesta. (YhdL 10:58 §.) Rekisteröityä ja rekisteröimätöntä yhdistystä käsitellään tarkemmin toisessa pääluvussa. Urheiluseuralla tarkoitetaan sellaista rekisteröitynyttä yhdistystä, jonka aatteellisuuteen ja toimintaan kuuluu urheilutoiminta.

Yhdistystä voidaan kutsua muillakin nimillä. Yleisimpiä nimityksiä ovat ehkä osasto, kerho, seura ja klubi. Yhdistysten muodostamaa yhdistystä kutsutaan usein liitoksi tai keskusliitoksi. Sana ”liitto” järjestön nimessä ei vääjäämättä aina viittaa siihen, että se muodostuisi muista yhdistyksistä. Esimerkiksi Suomen Lääkäriliitto ry koostuu yksittäisistä lääkäreistä, ei lääkäriyhdistyksistä. (Loimu 2007, 23.)

2 YHDISTYKSEN TOIMINTAA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Suomessa yhdistymisvapaus on yksi perusvapauksistamme. Perustuslaissa on säädetty, että Suomessa jokaisella on yhdistymisvapaus, johon sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Niin ikään on turvattu myös ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 2:13.2 §.) Yhdistyslaissa on tarkemmin säädetty yhdistymisvapaudesta.

Lain esitöissä mainitaan, että yhdistyslain sääntely on muuhun yksityisoikeudellisia yhteisöjä koskevaan sääntelyyn verrattuna vähemmän yksityiskohtaista, mikä on ollut tietoinen valinta. Tällä on haluttu turvata se, että yhdistyksille jää tarvittava liikkumavara määrätä itse asioistaan. Laissa säädetään sekä rekisteröidyistä ja lyhyesti myös rekisteröimättömistä yhdistyksistä. (HE 267/2009 vp, 3.)

2.1 Rekisteriin merkitsemätön yhdistys

Rekisteriin merkitsemätön yhdistys voidaan perustaa kuinka tahansa, jopa konkludenttisesti ilman muodollisuuksia. (Loimu 2007, 31). Toiviaisen (2006, 69) mukaan rekisteröimättömän yhdistyksen tunnusmerkit täytyvät, kun vähintään kolme vähintään 15-vuotiasta henkilöä toteuttavat yhdessä jotakin heille yhteistä aatteellista päämäärää siten, että toimintaa varten on olemassa jonkinlaiset jäsenten hyväksymät (suulliset tai kirjalliset) säännöt.

Esimerkkejä rekisteröimättömistä yhdistyksistä ovat urheiluporukat, luokkatoimikunnat tai yhden asian liikkeet, vaikka ne eivät itseään kutsuisikaan yhdistyksiksi, kerhoiksi tai klubeiksi. Yleensä ei ole edes olennaista tietää, onko ryhmä yhdistys vai ei ja tavallisesti tästä ei synny myöskään mitään ongelmia. Rekisteröimätön yhdistys voi järjestää oman sisäisen toimintansa parhaaksi katsomallaan tavalla. Esimerkiksi sen jäsenten ei tarvitse olla yhdenvertaisia, eikä sen päätöksenteon tarvitse olla demokraattista. Usein rekisteröimättömät yhdistykset toimivat kuitenkin lähes kuten rekisteriin merkityt yhdistykset. (Loimu 2007, 24.)

Rekisteröidyn yhdistyksen tapaan, myös rekisteriin merkitsemättönty yhdistystä koskevat eräät yhdistyslain kohdat. Yhdistyslain 1:1–11 §:t toteavat, että rekisteröimättömänkin yhdistyksen tarkoituksen tulee olla aatteellinen, eikä se saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen. Sen toiminta ei saa olla pääasiassa taloudellista, eikä se saa olla sotilaallinen yhdistys. Se ei saa olla myöskään ampumayhdistys. Se saa harjoittaa vain säännöissä mainittua elinkeinoa tai ansiotoimintaa. Valtiollisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivässä yhdistyksessä jäsenenä voi olla vain Suomen kansalaisia ja ulkomaalaisia, joiden kotipaikka on Suomessa. Hallituksen on pidettävä jäsenluetteloa ja jäsenellä on oikeus tutustua jäsenluettelotietoihin. Yhdistyslain kahdeksannen luvun 44 - 45 §:t toteavat, että yhdistys voidaan lakkauttaa tai asettaa väliaikaisesti toimintakieltoon, mikäli se rikkoo edellä mainittuja määräyksiä tai, jos sen puheenjohtajalla ei ole Suomessa kotipaikkaa tai jos vähintään puolella sen hallituksen jäsenistä ei ole kotipaikkaa Suomessa.

Esimerkkejä yhdistyksistä, jotka eivät ole yhdistyslain 1:1 §:ssä mainittuja aatteellisia yhdistyksiä, vaan yhdistyslain 1:2.2 §:ssä mainittuja julkisoikeudellisia yhdistyksiä, joista säädetään lailla tai asetuksella erityistä tarkoitusta varten, ovat muun muassa Suomen Punainen Risti, Liikennevakuutusyhdistys, Raha-automaattiyhdistys, metsänhoitoyhdistykset, kalastuskunnat, paliskunnat, uittoyhdistykset ja korkeakoulujen ylioppilaskunnat. (Loimu 2007, 26.)

Loimun (2007, 23) mukaan rekisteriin merkitsemättömän yhdistyksen tunnistaminen saattaa olla vaikeaa. Ei ole lainkaan yksiselitteistä, milloin esimerkiksi jokin harrastusryhmä on siinä määrin "aatteellinen" ja "pysyvä", että se on yhdistys. Viime kädessä päätöksen asiasta tekee tuomioistuin – ja sekin vain silloin, kun varsinaisen asian selvittämisen kannalta on olennaista, onko yhteenliittymä yhdistys vai ei.

Yhdistyslain 10. luku käsittelee yksinomaan rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Saman luvun 58.1 §:n mukaan yhdistys, jota ei ole merkitty rekisteriin, ei voi saada nimiinsä oikeuksia tai tehdä sitoumuksia, eikä kantaa tai vastata. Loimun (2007, 25) mielestä tässä on merkittävin ero rekisteriin merkityn ja rekisteriin merkitsemättömän yhdistyksen välillä. Yhdistyslain 10:59.1 §:ssä on kuitenkin käsitelty tilannetta, jossa rekisteröimättömän yhdistyksen asioita käsitellään tuomioistuimessa sekä muissa viranomaisasioissa. Momentin mukaan rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta voi toimia yhdistyksen tai sen hallituksen puheenjohtaja tai muu sen asioita hoitava. Tällaiselle henkilölle voidaan myös antaa yhdistykselle tarkoitettu tiedonanto.

Yhdistyslain 10:58.2 § todetaan, että rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat tuohon kyseiseen toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti. Yhdistyksen muut jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti sellaisesta velvoitteesta.

Jos henkilö on tehnyt sitoumuksia yhdistyksen ollessa vielä rekisteröimätön, hän vastaa niistä sitoumuksista yksinään senkin jälkeen, vaikka yhdistys olisi merkitty rekisteriin, ellei sopimuskumppani suostu vastuun siirtämiseen yhdistykselle. Tällä pois suljetaan se mahdollisuus, että kaikki Suomen ylivelkaantuneet ihmiset voisivat päästä veloistaan helposti eroon luomalla ensin yhdistyksen, jonka jälkeen se rekisteröitäisiin ja näin omat velat voitaisiin siirtää sen kontolle. Rekisteriin merkitsemätön yhdistys ei ole oikeushenkilö, jonka vuoksi sitä ei voida tuomita esimerkiksi hyvityssakkoihin. Tämän vuoksi eräät ammattiliittojen työpaikkaosastot ovat ja tulevat aina olemaankin rekisteröimättömiä yhdistyksiä. (Loimu 2007, 25.)

Rekisteriin merkitsemätön yhdistys voidaan lakkauttaa kanteella, joka kohdistuu yhdistyksen tai sen hallituksen yhtä tai useampaa jäsentä kohtaan. Kanne on nostettava sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa vastaajalla tai jollakin heistä on kotipaikka. (YhdL 10:59.2 §.)

2.2 Rekisteriin merkitty yhdistys

Rekisteröitynyt yhdistys on oikeushenkilö ja se voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona, jos se on rekisteröity siten kuin on yhdistyslaissa säädetty. Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velvoitteista (YhdL 1:6 §). Yhdistys itse vastaa näin ollen kaikista sitoumuksista, eivätkä siis sitoumuksen allekirjoittajat, puhumattakaan että yhdistyksen jäsenet (Loimu 2007, 26).

Yhdistysrekisteriä pitää yllä patenti- ja rekisterihallitus. Yhdistysrekisteriasioiden paikallisviranomaisina toimivat rekisteritoimistot. Yhdistysrekisteri siihen kuuluvine asiakirjoineen ovat julkisia ja jokaisella onkin oikeus saada otteita ja todistuksia yhdistysrekisteristä ja siihen kuuluvista asiakirjoista. (YhdL. 9.47 §.) Ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi, perusilmoitus, on tehtävä kirjallisesti patenti- ja rekisterihallitukselle tai yhdistyksen kotipaikan paikallisviranomaiselle, joka toimittaa sen patenti- ja rekisterihallitukselle (YhdL. 9.48:1 §).

Perusilmoitusta on käsitelty tarkemmin luvussa 3.4. Kotipaikan paikallisviranomaisia ovat ELY-keskukset, verohallinnon toimipisteet, maistraatit sekä uusyrityskeskukset.

Halila ym. (2011, 649-650) tarkentavat, että paikallisviranomaisista ainoastaan maistraatti hoitaa omalla toimialueellaan yhdistyslain mukaisia tehtäviä muun toimintansa ohella. Maistraatti antaa yhdistysrekisteristä otteita ja jäljennöksiä sekä ottaa vastaan rekisteriin tehtäviä ilmoituksia. Tarvittaessa maistraatti antaa neuvoja ja jakaa lomakkeita, joilla tehdään ilmoituksia yhdistysrekisteriin. Huomioitavaa on, että päätösvaltaa paikallisviranomaisilla, eli tässä tapauksessa maistraatilla, ei ole, jolloin niiden rooliksi jää ainoastaan tarkastaa rekisteriin tehtäviä muutos- ja perusilmoituksia. Maistraatti tarkastaa, että ilmoituksiin on liitetty oikeat asiakirjat ja että ilmoitus on asianmukaisesti täytetty ja allekirjoitettu. Muukkonen (2005, 115) kertoo, että päätökset tekee aina Patentti- ja rekisterihallitus.

Yhdistysrekisterin perustehtävät ovat yhdistysrekisterin ylläpito perus-, muutos- sekä purkautumisilmoitusten perusteella. Lisäksi yhdistysrekisteri antaa tietoja ja neuvoja sekä ennakkotarkastaa yhdistyksen säännöt ja sääntömuutokset. Yhdistysrekisterin päätöksistä voidaan valittaa Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan. (YhdL 9:56 §; Halila ym. 2011, 648.)

2.3 Liittoon kuulumisen mahdollisuus

Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenenä voi olla yksityinen henkilö, yhteisö ja säätiö (YhdL 3:10.1 §). Perustyyppinä voidaan pitää tilannetta, jossa yhdistys koostuu vain ryhmästä ihmisiä, kuten usein pienet harrastusjärjestöt koostuvat. Tilannetta, jossa yhdistyksen jäsenpohja koostuu muistakin, kuin ihmisistä, kutsutaan sekamuotoiseksi jäsenpohjaksi. Muut jäsenet voivat olla rekisteröityjä yhdistyksiä, osakeyhtiöitä, osuuskuntia, kuntia tai seurakuntia. (Loimu 2007, 27.)

Liitolla tarkoitetaan yhdistystä, joka muodostuu useammasta yhdistyksestä. Tätä käytetään hyvin usein esimerkiksi valtakunnallisissa järjestöissä. Liittoja muodostetaan ajamaan saman alan yhdistysten yhteisiä asioita ja yleensä ne ovatkin esimerkiksi alueellisia ja toimialakohtaisia. (Loimu 2007, 28.) Yhdistysten keskinäinen liittoutuminen liitoiksi ei ilmene välttämättä yhdistysrekisteristä. Yhdistys voi kuulua liittoon, vaikka sitä ei säännöissä olisi mainittukaan. Liittojen muodostamia yhdistyksiä voidaan kutsua keskusliitoiksi. (Halila ym. 2011, 30.)

Yhdistyslain 2:7 §:ssä ei ole tehty eroa sen suhteen, onko perustettava yhdistys liittoihin kuulumaton vai sellainen, joka aikoo liittyä johonkin liittoon. Kummassakin tapauksessa perustamistoimet ovat samat. Liitto voi organisoida tai myötävaikuttaa sellaisten yhdistysten perustamistoimia, jotka aikovat liittyä johonkin liittoon. Tavallisesti perustamiskirjaan liitettävät säännöt ovat liiton yhdistysten mallisääntöjen mukaiset. Tämä ei kuitenkaan ole pakollista, eikä liitto voi tällaista vaatia. Liittoon liittyminen voi vaikeutua, jos perustamisvaiheessa ei ole toimittu liiton vaatimalla tavalla. (Halila ym. 2011, 110.) Tämän opinnäytetyön aiheen rajauksessa liittomuotoiset yhdistykset on jätetty tarkastuksen ulkopuolelle, joten liittoon liittyviä asioita käsitellään jatkossa ainoastaan silloin, kun ne ovat vertailun vuoksi oleellisia.

3 REKISTERÖIDYN YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN

Tässä luvussa käsitellään yhdistyksen perustamista ja lähtökohtana on tilanne, jossa henkilö ei ole tehnyt vielä minkäänlaisia valmistelevia toimenpiteitä yhdistyksen perustamiseksi. Asioita käsitellään siinä järjestyksessä kuin se on tarkoituksenmukaista yhdistyksen perustamisen etenemisen kannalta. Näkökulma painottuu nimenomaisesti pienen harrastemuotoisen yhdistyksen, tai seuran, perustamiseen, kuten tämän raportin myötä on tarkoituksena perustaa.

3.1 Perustamiskokous

Rekisteröidyn yhdistyksen perustamisessa on tunnistettava perustamiskokouksen ja perustamiskirjan ero. Yleinen käsitys on, että perustamiskokous on se instituutio, joka yhdistyksen perustaa. (Muukkonen 2008, 88.)

Perustava kokous ei ole kuitenkaan pakollinen. Laissa ei mainita erikseen perustamiskokousta, joten myös tilanteeseen, jossa perustamiskokousta ei järjestetä, on sovellettava yhdistyslain 7 §:n säännöksiä. (Halila ym. 2011, 111.) Perustamiskokous on kuitenkin pakko pitää silloin, kun rekisteröimätön yhdistys aiotaan rekisteröidä, koska vain tällaisen yhdistyksen kokous on toimivaltainen taho rekisteröintipäätöksen tekemiseen (Lydman, Alakare, Björklund, Kempainen, Laaksonen & Leppä 2005, 190.) Hallituksen päätös ei siis yksinään riitä, vaan rekisteröimisestä on tehtävä kokouksessa nimenomainen päätös. Mikäli yhdistyksen nimeä muutetaan samalla, on siitäkin tehtävä varsinainen päätös. (Halila ym. 2011, 112.)

Perustamiskokous voidaan haluttaessa aina järjestää. Tämä on suotavaa esimerkiksi silloin, kun yhdistyksen perustamisvaiheessa halutaan toimia normaaliin kokousmenettelyn tapaan vaikkapa jäsenien suuren määrän johdosta. (Lydman ym. 2005, 190.) Yksi tai useampi kyseisen yhdistyksen perustamisesta kiinnostunut huolehtii perustavan kokouksen koollekutsumisesta. Perustamiskokous on yksityinen tilaisuus, jonka vuoksi siihen voivat osallistua vain järjestäjän hyväksymät henkilöt. (Halila ym. 2011, 111.) Vaihtoehtoisesti perustamiskokous voidaan järjestää yleisenä kokouksena siten, että siihen voidaan pyrkiä saamaan mahdollisimman paljon yhdistyksen toiminnasta kiinnostuneita ihmisiä. (Loimu 2007, 32-33.)

Perustavassa kokouksessa sovelletaan kokousmenettelyä koskevia yleisiä periaatteita. Suositeltavaa onkin, että kokoukselle valitaan puheenjohtaja, ja että kokouksesta tehdään pöytäkirja. Perustavassa kokouksessa voidaan äänestää, perustetaanko yhdistystä lainkaan sekä sääntöjen sisällöstä. Yhdistys tulee kuitenkin perustetuksi, vaikka enemmistö äänestäisi sitä vastaan, kunhan vähintään kolme henkilöä allekirjoittaa perustamiskirjan yhdistyslain 7 §:ssä säädetyn tavoin. Mahdolliset perustamiskokouksen menettelyvirheet eivät myöskään ole este yhdistyksen perustamiselle, kunhan perustamiskirja on asianmukaisesti laadittu. Perustamiskirjassa voidaan mainita yhdistyksen tarkoitus ja selvittää yhdistyksen toimintamuotoja. (Halila ym. 2011, 111-112.)

3.2 Perustamiskirja

Yhdistyslain 2:7 § käsittelee yhdistyksen perustamiskirjaa ja sen mukaan yhdistyksen perustamisesta on tehtävä perustamiskirja, johon on liitettävä yhdistykselle laaditut säännöt. Halila ym. (2011, 110) tarkentavat, että itse perustamiskirjaan ei ole pakko sisällyttää yhdistyksen sääntöjä, vaan riittää, että ne laitetaan perustamiskirjan liitteeksi ja tämä onkin suositeltava menettelytapa. Yhdistyslain 2:7 § jatkaa, että perustamiskirja on päivättävä ja vähintään kolmen yhdistyksen jäseneksi liittyvän allekirjoitettava. Mikäli perustajana on luonnollinen henkilö, tämän tulee olla vähintään 15 vuotta täyttänyt.

Perustamiskirjassa on oltava nimenomainen maininta, että perustajat ovat päättäneet perustaa yhdistyksen, he liittyvät yhdistyksen jäseneksi ja että he ovat hyväksyneet yhdistykselle perustamiskirjaan liitetyt säännöt. Päiväyksen ja allekirjoituksen myötä perustamiskirja on valmis. Muita muotovaatimuksia ei ole, ei edes esimerkiksi sitä, että perustamiskirja olisi todistettava oikeaksi. (Halila ym. 2011, 110.)

Näin ollen perustamiskirja voidaan korvata perustavan kokouksen pöytäkirjalla. Mikäli näin tehdään, pöytäkirjan on täytettävä yhdistyslain 7 §:ssä asetetut kriteerit. Selvä päätös yhdistyksen perustamisesta ja sääntöjen hyväksymisestä on käytävä ilmi pöytäkirjasta. Pöytäkirja tulee allekirjoittaa vähintään kolmen yhdistyksen jäseneksi tulevan jäsenen, joilla on kokouksessa äänivalta. Tavallista on, että perustavassa kokouksessa laaditaan pöytäkirjan ohella varsinainen perustamiskirja. (Halila ym. 2011, 112.)

Perustamiskirjan allekirjoittajilla täytyy olla kelpoisuus toimia yhdistyksen perustajana. Perustajajäseniä voi olla kuinka paljon tahansa, kunhan on vähintään kolme sellaista henkilöä, jotka tulevat olemaan yhdistyksen äänioikeutettuja jäseniä. Perustajajäsenen ollessa 15 vuotias, on otettava huomioon alaikäisen huoltoa ja holhousta koskevat periaatteet, jolloin alaikäisen holhooja tai huoltaja voi estää alaikäistä toimimasta yhdistyksen perustajajäsenenä. Tämä tulee kyseeseen, kun yhdistyksen tarkoituksessa sekä säännöissä mainitut velvollisuudet ylittävät alaikäisen henkilökohtaisen kypsyysden. Mikäli yhdistyksen perustajana on oikeuskelpoinen säätiö tai yhteisö, on yhteisön tai säätiön puolesta toimivilla oltava asianmukainen edustus-oikeus, joka voi perustua nimenkirjoitusoikeuteen tai valtuutukseen. (Halila ym. 2011, 110-112.)

Rekisteröimättömällä yhdistyksellä voi olla olemassa yhdistyslain 2:7 §:ssä mainitsema perustamiskirja. Alkuperäistä perustamiskirjaa voidaan käyttää hyväksi silloin, kun rekisteröimätön yhdistys aiotaan rekisteröidä. Yhdistysrekisteri kuitenkin edellyttää, että alkuperäiset edustajat ovat edelleen yhdistyksen jäseniä. Tavallisin tilanne kuitenkin on, että uusi perustamiskirja laaditaan rekisteröintiä varten. (Lydman ym. 2005, 190.)

3.3 Säännöt

Yhdistyksen säännöt toimivat yhdistyslain ohella perustana aatteellisten yhdistysten toiminnalle. Ilman sääntöjä ei yhdistystä voida rekisteröidä. (Halila ym. 2011, 114.) Yhdistyslaki on tahdonvaltainen ja säätelee yhtä lailla pienen harrastustoimintaa varten perustetun järjestön kuin myös koko maassa toimivan liiton toimintaa. Näin ollen yhdistyslaki on määräyksiltään melko joustava ja mahdollistaa laajalti poikkeamisen lain asettamista perussäännöksistä. Tiettyjä pakottavia määräyksiä on kuitenkin kirjattu yhdistyslakiin. Nämä pakottavat määräykset tulee aina ottaa huomioon yhdistystoiminnassa. Osa tällaisista määräyksistä on kirjattu yhdistyslakiin yhdistyksen sääntöjen kohdalle ja ne tulee aina olla mainittuna kaikissa rekisteröidyissä yhdistyksissä. (Lydman ym. 2005, 190-191.) Seuraavassa alaluvussa käsitellään aluksi yhdistyslain pakolliset sääntömääräykset, minkä jälkeen käsitelen määräyksiä, joita yhdistys voi halutessaan kirjata sääntöihin.

3.3.1 Pakolliset säännöt

Yhdistyslain 2:8.1 §:ssä on yhdeksän eri kohtaa, jotka kukin käsittelevät erikseen niitä määräyksiä, jotka on mainittava yhdistyksen säännöissä. Halila ym. (2011, 117) tarkentaa, että yhdistyslaissa ei ole asetettu säännöille mitään sisältövaatimuksia. On ainoastaan säädetty, mistä asioista säännöissä on määrättävä.

Muukkonen (2008, 92) toteaa, että yhdistyslain pakollisen vähimmäisisällön avulla pyritään turvaamaan se, että yhdistyksen toiminnassa noudatetaan tiettyjä yhdistysoikeudellisia peruseriaatteita. Tämä ehkäisee omalta osaltaan oikeudellisten ongelmien syntymistä ja toisaalta helpottaa mahdollista riidanratkaisua. Halila ym. (2011, 117) toteavat, että seuraavissa alaluvuissa lueteltavat sääntökohdat on löydyttävä jokaisesta rekisteröityneeksi pyrkivästä yhdistyksestä, jotta se voitaisiin merkitä yhdistysrekisteriin.

3.3.1.1 Yhdistyksen nimi ja kotipaikka

Yhdistyslain 2:8.1 §:n 1 kohdassa säädetään yhdistyksen nimestä. Yhdistykselle annettava nimi on selvästi erotettava rekisterissä ennestään olevien yhdistysten nimistä ja se ei saa olla harhaanjohtava (YhdL 9:49.1 § 2 k.). Harhaanjohtavaa on, mikäli nimi antaa ymmärtää yhdistyksen olevan vaikkapa osakeyhtiö. Nimen ei tarvitse kuitenkaan viitata yhdistyksen toimialaan, eikä sen tarvitse tarkoittaa välttämättä mitään. (Loimu 2007, 33.) Yhdistysrekisteri ei hyväksy myöskään nimiä, joita se pitää hyvän tavan vastaisena. Pelkästään henkilöjäsenistä koostuva yhdistys ei voi ottaa nimensä osaksi sanaa ”liitto”. Henkilönimiä ei voida rekisteröidä yhdistyksen nimenä tai sen osana, sillä se on yhdistysrekisterin peruseriaatteen vastaista. Poikkeuksena ovat sukuyhdistykset. Toinen poikkeus on jonkun tunnetun ihmisen elämään ja toimintaan liittyvät yhdistykset. Tämäkin ainoastaan silloin, kun kyseisen henkilön tai hänen oikeudenomistajansa ovat antaneet suostumuksen niiden käyttöön. (Lydman ym. 2005, 192.)

Säännöissä voidaan määrätä, että yhdistyksellä on suomenkielinen, ruotsinkielinen ja saamenkielinen nimi taikka nimi kahdella edellä mainituista kielistä, jolloin mitä tahansa asianomaisista nimistä voidaan käyttää yhdistyksen nimenä. (YhdL 2:9.1-2 §.) Yhdistyksen nimi voi olla myös vieraskielinen, kuten vaikkapa englanninkielinen, mutta tällöin sille ei voida rekisteröidä käännöksiä suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Vieraskielinen nimi voi toimia myös

nimen osana. (Lydman ym. 2005, 192.) Yhdistyslain 9:51 § toteaa, että yhdistyksen merkintä suomen- sekä ruotsinkielisenä vaatii, että yhdistyksen säännöt on laadittu ja ilmoitus rekisteriin on tehty molemmilla kielillä. Virallisen kääntäjän täytyy antaa todistus siitä, että säännöt ovat keskenään samansisältöiset. (YhdL 9:51 §.) Todistus on toimitettava 6 kuukauden sisällä ilmoituksen tekemisestä (Yhdistysrekisteriasetus 26.5.1989/506 3.1 §).

Yhdistyksen ollessa merkitty rekisteriin, lisätään sen nimeen sanat "rekisteröity yhdistys" tai näiden sanojen lyhennys "ry". Mikäli yhdistyksen säännöt ovat ruotsinkieliset, sanat "registrerad förening" tai niiden lyhennys "rf". Jos yhdistyksellä on myös saamenkielinen nimi, lisätään tähän nimeen sanat "registrerejuvvon searvi" tai niiden lyhennys "rs". (YhdL 9:50.1-2 §.) Yhdistyksen nimen rekisteröintiin palataan alaluvussa 3.4.

Yhdistyslain 2:8.1 § 2 kohdassa säädetään yhdistyksen kotipaikasta. Kotipaikka voidaan valita vapaasti, mutta käytännöllisistä syistä johtuen useimmiten valitaan kunta, jossa yhdistyksen toimintaa pääasiallisesti harjoitetaan (Lydman ym. 2005, 193). Yhteisöstä tulee sen kunnan jäsen, joka on merkitty kotikunnaksi yhteisön sääntöihin (Kuntalaki 17.3.1995/365 1:4.1 § 2 k.). Näin ollen yhdistystä koskevat samat velvollisuudet ja oikeudet kuin muita kunnan jäseniä (Muukkonen 2008, 96). Kunnan jäsenyyden myötä yhdistys voi tehdä oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen (Kuntalaki 11:92.1 §).

Yhdistyksen kotipaikka toimii myös sen oikeudenkäyntipaikkana (Halila ym. 2011, 125). Yhdistyksen jäsen tai muu, jota asia koskee, voi hakea sen kotipaikan tuomioistuimelta yhdistyksen julistamista purkautuneeksi, jos yhdistyksen toiminta on loppunut, eikä sitä ole vielä purettu (YhdL 7:41.1 §). Kun yhdistys purkautuu ja erilliset selvitysmiehet nimitetään hoitamaan purkautumisesta johtuvia toimenpiteitä, voi yhdistyksen jäsen tai joku muu, jonka oikeutta yhdistyksen purkautuminen koskee, moittia selvitysmiesten toimenpidettä kotipaikan tuomioistuimessa (YhdL 7:42 §.)

Yhdistyksen kotipaikan alioikeus voi eräissä tapauksissa sisäasiainministeriön, virallisen syyttäjän tai yhdistyksen jäsenen kanteesta julistaa yhdistyksen lakkautetuksi (YhdL 7:43.1 §). Yhdistyksen lakkauttamista koskeva kanne käsitellään aina sen kotipaikan tuomioistuimessa (YhdL 7:46 §). Vahingonkorvauskanne yhdistystä vastaan nostetaan niin ikään yhdistyksen kotipaikkakunnan

tuomioistuimessa (YhdL 6:39.3 §). Yhdistyksen päätöstä kohtaan voidaan nostaa moitekanne päätöksen julistamista pätemättömäksi (YhdL 5:32.1 §).

Ainoastaan sääntöjä muuttamalla voidaan vaihtaa yhdistyksen kotipaikkaa. Kuntajaotuksen muutokset saattavat myös vaihtaa yhdistyksen kotipaikkaa. (Halila ym. 2011, 125.) Jos rekisteriin merkityn yhdistyksen säännöissä määrätyn kotipaikan kunta lakkaa olemasta, uusi kunta tulee kuntajaon muutoksen voimaan tullessa yhteisön kotipaikaksi (Kuntajakolaki 29.12.2009/1698 7:34.1 §). Mikäli kunnan alue jaetaan kahden tai useamman kunnan kesken, yhteisön kotipaikaksi tulee se kunta, johon yhdistetään lakkautettavan kunnan hallintokeskus (Kuntajakolaki 7:34.2 §).

Kuntajakolain 7:34.3 §:ssä todetaan, että jo äsken mainittujen ensimmäisen ja toisen momentin mukaan määräytyvästä uudesta kotipaikasta tehdään viran puolesta merkintä rekisteriin. Tämä tarkoittaa sitä, että kotipaikka muuttuu automaattisesti, vaikka yhdistyksen sääntöihin ei kotipaikkamuutosta tehdäkään (Halila ym. 2011, 125). Yhdistyksen tulee korjata sääntöihin uusi kotipaikkansa kohtuullisessa ajassa, esimerkiksi seuraavan sääntömuutoksen yhteydessä. (Muukkonen 2008, 98.) Mikäli osia kotipaikkakunnasta liitetään toiseen kuntaan, mutta kunta pysyy itsenäisenä kuntana, ei kotipaikka muutu (Halila ym. 2011, 125).

3.3.1.2 Yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot

Yhdistyslain 2:8.1 § 3 kohdassa säädetään yhdistyksen tarkoituksesta ja toimintamuodosta. Yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot antavat tietoa ulkopuolisille yhdistyksen kanssa asioiville. Tiedoista selviää, mikä on yhdistyksen päämäärä ja miten yhdistyksen on määrä toimia. Lisäksi jäsenyydestä kiinnostunut saa tietoa yhdistyksen toiminnasta. Yhdistyksen jäsenistö ja toimiva johto puolestaan saavat tietää, mitkä ovat yhdistyksen suunnitellut toimintamuodot. Kyseinen sääntökohta antaa lisäksi informaatiota myös muille yhdistyksen toiminnasta kiinnostuneille ja samalla vaikuttaa yhdistyksen kelpoisuuteen oikeudellisiin toimiin sitoutumisesta. (Halila ym. 2011, 126.)

Yhdistyksen tarkoitusta ja toimintamuotoa ei tule sekoittaa keskenään (Halila ym. 2011, 126).

Tarkoituksella viitataan aina siihen aatteelliseen tavoitteeseen, jonka toteuttamiseksi yhdistys on perustettu (Lydman ym. 2005, 194). Toimintamuodolla tarkoitetaan niitä keinoja, joilla yhdistys pyrkii tavoitteeseensa. Yhdistyksellä ei saa olla säännöissä sellaista tarkoitusta, jolle ei löydy

mainintaa toimintamuodosta. Tarkoitus voidaan säännöissä määritellä hyvin laajasti, mutta ei kuitenkaan esimerkiksi niin, että tarkoituksena olisi kaikkien hyvien asioiden ja pyrkimysten edistäminen, sillä siitä ei ilmenisi kenellekään yhdistyksen tosiasiallinen tarkoitus. Lisäksi tarkoitusta määriteltäessä on otettava huomioon yhdistyslain 1:1 §, jonka mukaan yhdistyksen on oltava aatteellinen ja hyvien tapojen ja lain mukainen. Tarkoitus on ilmaistava säännöissä niin selkeästi, että ulkopuolinenkin saa kattavan käsityksen yhdistyksen toiminnan pyrkimyksestä. Esimerkiksi nyrkkeilyseuran tarkoituksena voi olla kiinnostuksen lisääminen nyrkkeilyurheilua kohtaan, jolloin tarkoitus on aatteellinen ja selkeästi määritelty. Toimintamuotona voitaisiin käyttää nyrkkeilyvälineiden hankkimista jäsenille sekä kilpailujen järjestämistä, jolloin asia olisi riittävän konkreettisesti ja selkeästi ilmaistu. Sen sijaan säännöissä ei voida määrätä, että yhdistyksen tarkoituksena olisi nyrkkeilykilpailujen järjestäminen, sillä se on toimintamuoto, eikä (aatteellinen) tarkoitus. (Halila ym. 2011, 126-128.)

Yhdistyslain 1:5 § säädetään, että yhdistys saa harjoittaa vain sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä tai sellaista, joka muutoin välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen taikka jota on pidettävä sen taloudellisen intressin vuoksi vähäarvoisena. Hyväksyttävästä taloudellisesta toiminnasta on kysymys esimerkiksi silloin, kun urheiluseura sääntöjensä mukaan järjestää urheilukilpailuja tai ylläpitää urheilulaitosta, jolloin yhdistys voi ilman eri sääntömääräystä myydä kilpailujen yhteydessä virvokkeita tai ylläpitää urheilulaitoksen yhteydessä kioskia tai ruokalaa. (Lydman ym. 2005, 194.)

Mikäli aatteellisella yhdistyksellä on elinkeinotoiminnan harjoittamista varten kiinteä toimipaikka tai palveluksessaan vähintään yksi työntekijä, on Kaupparekisterilain (2.2.1979/129) 2.1 §:ssä mainittu perusilmoitus tehtävä patenti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään kaupparekisteriin (kaupparekisterilaki 3.1 § 2 k.). Perusilmoituksen täytyy sisältää elinkeinonharjoittajaa ja tämän elinkeinotoimintaa koskevat perustiedot (kaupparekisterilaki 2.1 §). Yhdistysrekisteri hyväksyy vain rajoitetusti taloudellisen toiminnan muotoja, johtuen yhdistyslain 1:5 §:stä, jossa säädetään, että yhdistyksen tarkoitus tai toimintamuoto ei voi olla kuin taloudellisesti vähäpätöistä liiketoimintaa tai sellaista, joka välittömästi liittyy sen tarkoituksen toimintaan. (Lydman ym. 2005, 194.)

Yhdistysviranomaisen yksi avainkriteereistä, kun arvioidaan sallitun taloudellisen toiminnan harjoittamista, on yhdistyksen koko. Harrastusyhdistykselle hyväksytään lähinnä arpajaisia,

talkootyötä, myyjäisiä ja vastaavia. Isommat liittomuotoiset yhdistykset vastaavasti saattavat harjoittaa merkittäväksi luonnehdittavaa taloudellista toimintaa ja niiden toimintamuodot rekisteriviranomainen yleensä hyväksyy herkemmin. (Lydman ym. 2005, 195.)

Loimun (2007, 35-36) mukaan yhdistyksen tarkoitus määritetään yleensä melko yleisellä tasolla muutamalla ranskalaisella viivalla. Toimintamuotojen suhteen on syytä olla tarkkana ja määrittellä kaikki ne toimintamuodot, joita yhdistyksen kuvitellaan tulevaisuudessa harjoittavan. Toimintamuodot eivät velvoita yhdistystä mihinkään, vaan päinvastoin, ne antavat mahdollisuuksia. Yleensä ei tiedetä, mitä kaikkea yhdistys aikanaan tulee tekemään, kun perustetaan uusi yhdistys. Tämän takia on erinomaisen tärkeää aina lisätä toimintamuotojen viimeiseksi kohdaksi määräys, jonka mukaan yhdistys pyrkii saavuttamaan tarkoituksensa myös ”muita samantapaisia toimintamuotoja käyttäen.”

3.3.1.3 Jäsenen velvollisuus suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja

Yhdistyslain 2:8.1 § 4 kohdassa säädetään jäsenen velvollisuudesta suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja. Yhdistyksen säännöissä tulee aina olla maininta, mikäli yhdistyksen jäsenellä on taloudellisia velvoitteita yhdistystä kohtaan (Lydman ym. 2005, 195). Muukkonen (2008, 101-101) toteaa, että säännöissä mainitulla maksuvelvollisuudella pyritään tarjoamaan yhdistyksen mahdolliselle uudelle jäsenelle informaatiota, millaisia maksuvelvoitteita jäsenyyteen liittyy. Jäsenmaksujen tarkoitus on pitää yhdistyksen talous toimintakelpoisena. Maksuja ei saa käyttää yhdistyksen säännöissä määrätyn tarkoituksen vastaisesti. (Halila ym. 2011, 136.) Maksuja koskevasta sääntömääräyksestä on käytävä ilmi kaikki ne taloudelliset velvoitteet, jotka jäsenelle voi jäsenyydestä muodostua, eikä muita maksuja voi olla. Näin ollen yhdistyksen jäsenellä on velvollisuus vain säännöissä määrättyjen maksujen suorittamiseen. Maksuvelvoitteiden lisääminen jäseniä kohtaan vaatii yhdistyksen sääntöjen muuttamista. (Lydman ym. 2005, 195.)

Kuten jo aiemmin 2.3 alaluvussa todettiin, yhdistyksellä voi olla sekamuotoinen jäsenpohja, jolloin jäsenenä voi olla esimerkiksi varsinaisia jäseniä, toisia yhdistyksiä, ulko-, kannattaja- ja kunniajäseniä. Säännöistä on käytävä ilmi, koskeeko maksuvelvollisuus kaikkia jäsenryhmiä. Näin ollen se ei riitä, että maksuvelvollisuus on säännöissä mainittu, jollei siitä käy ilmi, koskeeko se kaikkia jäsenryhmiä. Maksuvelvollisuus voi olla erisuuruinen tai sitä ei ole välttämättä

ollenkaan kaikilla jäsenryhmillä, jos sääntöihin on näin kirjattu. (Halila ym.2011, 133.) Eri jäsenlajeja ja niiden oikeuksia ja velvollisuuksia on käsitelty tarkemmin kohdassa 4.1.

Yhdistyksellä voi olla erilaisia maksuja, kuten liittymismaksu, vuotuinen jäsenmaksu tai ainaisjäsenmaksu. Säännöistä on käytävä ilmi, onko kysymyksessä kertakaikkinen maksu vai vuotuismaksu. Sääntöihin voidaan kirjata myös, että jäsenellä on oikeus maksaa jäsenmaksu vuotuisena tai ainaisjäsenmaksuna. Eroamismaksukin on mahdollista kirjata sääntöihin. Se ei voi kuitenkaan olla suurempi kuin yhdistyslain 13 §:ssä mainitun vuoden irtisanomisaikaa vastaava summa eli vuoden jäsenmaksua korkeampi. Säännöissä jäsen voidaan velvoittaa suorittamaan myös ylimääräistä jäsenmaksua ja se voi olla enintään kolme kertaa niin suuri kuin tavallinen jäsenmaksu. Säännöissä on määrättävä, millä perusteilla ylimääräistä jäsenmaksua peritään. Perusteet voivat olla samat kuin yhdistyksen jäsenmaksuissa yleensä. Vapaaehtoisia maksuja voidaan sen sijaan aina määrätä, vaikka niistä ei olisi säännöissä mainintaa. (Halila ym. 2011, 132-133.)

Ei ole käytännöllistä kirjata sääntöihin mitään erillistä euromäärää maksujen osalle, vaan pelkkä maininta maksuvelvollisuuden perusteesta riittää. Käytännöllisintä on antaa esimerkiksi hallituksen, valtuutettujen tai yhdistyksen kokouksen päättää maksujen suuruudesta. Tällaista toimintamallia rekisteriviranomainen jopa kehottaa käyttämään. (Lydman ym. 2005, 195.) Halila ym. (2011, 131) lisäävät tähän vielä, että säännöissä määrätty euromäärä saattaa jäädä vajaaksi jo inflaationkin takia, ja sitä paitsi etukäteen on vaikea arvioida jäsenmaksun tarvetta.

Sääntömääräys kannattaakin kirjoittaa seuraavanlaisesti: ”yhdistyksen varsinaisilta jäseniltä peritään vuosittainen jäsenmaksu, jonka suuruudesta yhdistyksen hallitus päättää vuosittain vuoden ensimmäisessä kokouksessaan.” Mikäli eri jäseniltä peritään erilaisia maksuja, on säännöissä oltava maininta tästä, sillä muuten tällainen toiminta loukkaa jäsenten yhdenvertaisuusperiaatetta. Esimerkiksi yhdistyksen nimeämät kunniajäsenet voidaan vapauttaa säännöissä maksuvelvollisuudesta. (Lydman ym. 2005, 195-196.) Mikäli joillekin henkilöille annetaan maksuhelpotuksia tai vapautuksia maksuista kokonaan, ei asian päätöksen tekoa voida delegoida hallitustasoa alemmaksi (Halila ym. 2011, 130).

Jäsen voidaan erottaa yhdistyksestä jäsenmaksun maksamatta jättämisen vuoksi yhdistyksen kokouksen yhteydessä ilman, että jäsenelle varataan tilaisuutta selityksen antamiseksi (YhdL

3:15.2 §). Sääntöihin voidaan kirjata myös, että jäsen voidaan katsoa automaattisesti eronneen yhdistyksestä, mikäli jäsen on laiminlyönyt jäsenmaksua tietyn ajan verran. Tässä tapauksessa erottamiseen ei vaadita siis edes kokouksen päätöstä. (YhdL 3:15.4 §.) Lievempänä vaihtoehtona edelliselle, voidaan säännöissä niin ikään määrätä äänioikeuden menettäminen, jos jäsenmaksu on ollut maksamatta tietyn ajan (YhdL. 5:25.2 §). Jäsenmaksun eräpäivän on täytynyt olla ennen yhdistyksen kokousta, jotta jäsenen äänioikeus voitaisiin evätä sääntömääräyksin turvin. Uuden jäsenenään ei ole tarvinnut maksaa jäsenmaksua yhdistyksen kokoukseen mennessä, jos jäsenmaksun eräpäivä ei ole tullut vielä vastaan. Näin ollen jäsenen äänioikeus on lähtökohta ja epäminen poikkeus. (Muukkonen 2008, 104.)

Yhdistyksen hallitus huolehtii maksujen perimisestä. Jäsenmaksu voidaan tarvittaessa periä pakkotoimin eli ulosottoteitse. Yhdistys ei voi kääntyä suoraan ulosottoviranomaisen puoleen, vaikka maksuja ei ole saatu perittyä perimisyriyksistä huolimatta, sillä ulosotto peruste vaaditaan. Ulosotto peruste voi olla lainvoiman saanut tuomio tai siihen rinnastettava peruste, kuten välitystuomio tai tuomioistuimen vahvistama sovinto. (Halila ym. 2011, 131 & 137.)

Jäsen ei voi saada maksettuja jäsenmaksuja takaisin jäsenyyden päättyessä, koska aatteellisen yhdistyksen jäsenillä ei ole osuutta yhteisön varoihin. Vertailun vuoksi huomautettakoon, että pääomayhteisöissä, kuten osakeyhtiöissä, osakkaalla on mahdollista saada rahojaan takaisin eroamistilanteessa. (Halila ym. 2011, 138.) Mikäli yhdistyksen toiminta päättyy kesken jäsenmaksukauden purkautumiseen tai konkurssiin, ei jäsen saa siltikään maksujaan takaisin, vaan päinvastoin, jäsenen tulee suorittaa maksuvelvollisuutensa koko vuodesta, tai muun päätetyn maksunmääräytymisajan loppuun asti. Mikäli maksua ei ole ehditty määrätä ennen toiminnan loppumista, ei sellaista enää voida määrätä, sillä yhdistyksellä ei ole enää toimivaltaa sellaiseen. (Halila ym. 2011, 136.)

3.3.1.4 Yhdistyksen toimielimiä koskevat määräykset ja tilikausi

Yhdistyslain 2:8.1 § 5 kohdassa säädetään yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien sekä toiminnantarkastajien lukumäärästä tai vähimmäis- ja enimmäismäärästä sekä toimikaudesta. Yhdistyslain 6:35.1 §:n mukaan hallituksella on oltava vähintään kolme jäsentä. Halila ym. (2011, 138) huomauttavat kuitenkin, että laissa ei ole mainintaa hallituksen jäsenten maksimimäärästä. Hallituksen jäsenmäärä voidaan ilmoittaa säännöissä tarkalleen tai

enimmäis- ja vähimmäismäärä mainiten. Vaaleja järjestettäessä on ensin vahvistettava valittavien määrä ja vasta sitten suoritettava vaali.

Yhdistyksen tilintarkastuksesta on voimassa, mitä yhdistyslaissa ja tilintarkastuslaissa säädetään (YhdL 6:38 §). Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) 1:1.1 § 5 kohdan mukaan yhdistykset ovat aina kirjanpitovelvollisia. Kirjanpitolain ja –asetuksen piiriin kuuluvat siten myös sellaiset yhdistykset, jotka eivät harjoita liiketoimintaa. Kirjanpitovelvollisuus syntyy, vaikka yhdistyksessä ei perittäisi jäsenmaksuja. Kirjanpitolautakunta on katsonut, että myös rekisteröimätön aatteellinen yhdistys on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen. (Halila ym. 2011, 545) Tilin- sekä toiminnantarkastusvelvollisuutta on käsitelty tarkemmin alaluvussa 4.2.1.

Laki ei mainitse mitään yhdistyksen hallituksen varajäsenistä, mutta nekin voidaan valita, jos niin on kirjoitettu sääntöihin. Hallituksen varajäseniä valittaessa on säännöistä käytävä ilmi varajäsenten lukumäärä ja toimikausi. Lukumäärän ei tarvitse olla sama kuin hallituksen varsinaisten jäsenten. Sääntöihin on lisäksi mahdollista kirjata, ovatko varajäsenet henkilökohtaisia vai yleisvarajäseniä. (Halila ym. 2011, 139.)

Laki ei rajoita hallituksen jäsenten toimikautta muuten kuin määräämällä, että määräaika ei saa olla elinikäinen. Ainoa vaatimus on näin ollen, että toimikausi on määräaikainen, ja että määräajasta on määrätty säännöissä. Tavallista on, että hallituksen toimikausi kestää valinnan suorittaneen vuosikokouksen päättymisestä seuraavaan vuosikokoukseen. Hallituksen toimikausi alkaa heti vuosikokouksessa tehdyn valinnan jälkeen, ellei säännöistä muuta ilmene. Käytännöllisintä on, että sääntöihin ei merkitä hallituksen toimikautta päivämäärien tarkkuudella, vaan toimikausi määrätään kestävänsä vuosikokouksesta seuraavaan. Tästä johtuen toimikausien pituudet voivat vaihdella sikäli, kun vuosikokous voidaan pitää vuoden aikana milloin tahansa. Mikäli hallituksen jäsenten toimikausi säädetään kestävänsä kalenterivuoden ajan, on tuleva hallitus valittava ennen kalenterivuoden päättymistä. (Halila ym. 2011, 139.)

Hallituksen jäsenten toimikausien välillä voi olla eroja. Laki ei kiellä sitä, että joidenkin jäsenten kausi olisi lyhyempi kuin toisten, tai että kaikki hallituksen jäsenet olisi valittava samanaikaisesti. Näin ollen säännöissä voidaan määrätä hallituksen jäsenten erovuoroisuusjärjestelmästä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että joka kolmas hallituksen jäsenistä on vuosittain erovuorossa. Siitäkin voidaan määrätä, kuinka pitkään yksi henkilö voi toimia hallituksen jäsenenä joko

ylipäätään tai sitten siitä, kuinka kauan voi olla jäsenenä yhtäjaksoisesti. (Halila ym. 2011, 139.)
Yhdistyksen hallitukseen palataan alaluvussa 4.2.2.

Tilintarkastajia ja toiminnantarkastajia valittaessa voidaan noudattaa soveltuvin osin hallituksen jäsenten määrää ja toimikautta koskevia periaatteita. Näitä tarkastajia voi olla vain yksikin, mutta yhdistyksellä on oltava ainakin yksi varatilintarkastaja tai – toiminnantarkastaja. Yhdistyksen ei tarvitse valita kuin joko tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja. (Halila ym. 2011, 140.) Hallituksen esityksen (267/2009 vp, 18) mukaan yhdistyksellä voi olla kuitenkin samaan aikaan sekä tilintarkastaja että toiminnantarkastaja. Halila ym. (2011, 140) lisäävät, että säännöissä voidaan määrätä, että yhdistyksen toiminnan tarkastukseen käytetään vain tilintarkastusta ja tilintarkastajia.

Yhdistyslain 2:8.1 § 6 kohdassa säädetään yhdistyksen tilikaudesta. Säännöistä on käytävä ilmi tilikauden alkamis- ja päättymisajankohta (Halila ym. 2011, 140). Kirjanpitolain 1:4.1 §:n mukaan tilikausi on kaksitoista kuukautta. Pituus voi olla väliaikaisesti kahtatoista kuukautta lyhyempi tai pidempi, mutta kuitenkin niin, että korkeintaan kahdeksantoista kuukautta yhdistyksen aloittaessa tai lopettaessa toimintansa, tai kun tilikauden ajankohtaa muutetaan. Yhdistyksissä tilikausi on tavallisimmin kalenterivuosi, mutta se voi kuitenkin olla myös muu kahdentoista kuukauden aika. Tilikautta ei voida määrätä esimerkiksi riippuvaksi minkään muun yhteisön tilikaudesta, koulujen lukuvuodesta tai muusta tällaisesta seikasta. (Halila ym. 2011, 140-141.)

Yhdistyksen säännöissä saatetaan toisinaan mainita käsite toimintakausi, jolla tarkoitetaan tavallisesti vuosikokouksien välistä ajanjaksoa tai hallituksen toimiaikaa. Yhdistyslaissa ei kuitenkaan puhuta yhdistyksen toimintakaudesta, minkä vuoksi on tärkeää, ettei tilikautta sekoiteta yhdistyksen säännöissä toimintakauteen. (Halila ym. 2011, 141.) Kirjanpitolain 3:6 §:ssä todetaan, että tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Yhdistyslain 2:8.1 § 7 kohdassa säädetään yhdistyksen hallituksesta, tilintarkastajista, toiminnan tarkastajista sekä tilinpäätöksestä ja vastuuvapaudesta. Yhdistyslain 5:23.1 § 4 kohdan mukaan yhdistyksen, tai jos niin on säännöissä määrätty, valtuutettujen kokouksessa päätetään hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta. Yhdistyslain 5:23.1 § 5 kohta täydentää, että samaisessa kokouksessa päätetään

tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä. Halila ym. (2011, 141) toteavat, että edellä mainituista asioista on aina tehtävä päätös lakimääräisissä kokouksissa.

Kuten edellä todettiin, on yhdistyksen tilikausi kaksitoista kuukautta, ja tästä johtuen tilinpäätös on vahvistettava ja hallituksen vastuuvapaudesta päätettävä kerran vuodessa. Hallituksen toimikausi sitä vastoin voi olla yhtä vuotta lyhyempi tai pidempi aika. Mikäli yhdistyksen tilikausi ja hallituksen toimikausi on kalenterivuosi, on tavanomaisin tilanne yleensä se, että hallitus ja tilintarkastajat valitaan syyskokouksessa ja tilinpäätös vahvistetaan sekä vastuuvapaudesta päätetään kevätkokouksessa. Pienemmällä vaivalla päästään, kun kaikista lakimääräisistä asioista voidaan päättää samassa kokouksessa, joka tällöin määräytyy tilinpäätöksen käsittelyn ajankohdan perusteella. (Halila ym. 2011, 141-142.) Tilinpäätöksen vahvistamisajankohtaan vaikuttaa se, että tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tämä vastaavasti vaikuttaa mahdollisen veroilmoituksen jättämisen ajankohtaan. (Muukkonen 2008, 111.)

Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558 1:7.6 § toteaa, että tuloverolain 20-22 §:ssä mainittujen yleishyödyllisten yhteisöjen ei ole tarpeen antaa veroilmoitusta yksinomaan varoistaan ja veloistaan, ellei sitä ole erikseen kehoitettu ilmoitusta antamaan, ja ellei kysymys ole verovuoden aikana muuttuneista kiinteistöverotukseen vaikuttaneista tiedoista. Mikäli yhdistyksellä on ollut veronalaista tuloa, varoja, velkoja tai muita verotukseen vaikuttavia tietoja, yhdistyksellä on velvollisuus veroilmoituksen antamiseen. (Laki verotusmenettelystä 1:7.6 §.) Yhdistyksen verotietojen todentamiseksi on perusteltua vahvistaa yhdistyksen tilinpäätös tilinpäätöksen hyväksymiskokouksessa ennen veroilmoituksen antamista. Näin siis, jos tilanne on ylipäätään se, että yhdistyksen täytyy veroilmoitus antaa. Vastuuvapaudesta voidaan päättää samassa kokouksessa kuin missä tilinpäätös vahvistetaan. (Muukkonen 2008, 111.)

Sääntöihin on myös mahdollista kirjata, että hallitus valitaan kahdessa peräkkäisessä kokouksessa, jolloin ensimmäisessä kokouksessa asetetaan ehdokkaat ja toisessa tehdään valinta hallituksen jäseniksi. Lakimääräisistä asioista ei ole pakko tehdä päätöstä siinä kokouksessa, jossa päätös tulisi sääntöjen mukaan tehdä. Päätöksentekoa voidaan lykätä vaikkapa sillä verukkeella, että vastuuvapaudesta päättämisestä halutaan vielä harkita. Uuden kokouksen ajankohta on kuitenkin päätettävä tällaisessa tilanteessa samanaikaisesti tai sen koollekutsuminen on jätettävä hallituksen tehtäväksi. (Halila ym. 2011, 142.)

Yhdistyslain 2:8.1 § 8 kohdassa säädetään yhdistyksen kokouksen kutsusta. Yhdistyslain 5:24 §:ssä säädetään kokouskutsun sisällöstä. Samaisen pykälän ensimmäisestä momentista käy ilmi, että yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle siten kuin säännöissä on määrätty. Riitesuo mukaan se ei kuitenkaan riitä, että koollekutsumistavasta päätettäisiin sääntöjen mukaan kokouksessa tai että yhdistys kutsutaan koolle hallituksen päättämällä tavalla. Vähintään yksi koollekutsumistapa on säännöissä määrättävä poikkeuksetta käytettäväksi. (2004, 213.) Halilan ym. (2011, 143) mukaan vakiintuneella tavalla ilmoittaa kokouksesta helpotetaan jäsenten mahdollisuutta saada tiedoksi tuleva kokous. On näet tarkoituksenmukaisempaa, kun sääntöihin on kirjattu rutiininomainen tapa kokouskutsusta, jolloin jäsenet tietävät, millaista viestintä- tai tiedottamistapaa seuraamalla voi varmistua siitä, että saa tiedon kokouksista. Riitesuo (2004, 213) jatkaa, että on myös mahdollista, että säännöissä luetellaan vaihtoehtoisia koollekutsumistapoja. Jos säännöissä ei mainita, kuka valitsee kyseessä olevien vaihtoehtojen välillä, tehtävä kuuluu koollekutsujalle. Halila ym. (2011, 144) selventää vielä, että sääntövaatimukset kokouksien koollekutsumisesta koskevat sekä jäsenten että valtuutettujen kokousta. Koollekutsujana voi toimia, ja yleensä toimiikin, yhdistyksen hallitus (Riitesuo 2004, 211).

Yhdistyslaissa ei ole säädetty vähimmäisvaatimusta kokouskutsun antamistavalle. Yhdistyksessä voidaan näin ollen käyttää omaa harkintaa sen suhteen, mikä koollekutsumistapa soveltuu parhaiten yhdistykselle ja sen jäsenille ottaen huomioon muun muassa kustannustekijät. Kokouskutsutapojen on kuitenkin oltava sellaisia, että jokaisella jäsenellä on mahdollisuus saada kokouksesta tieto. (Riitesuo 2004, 214.)

Rekisteriviranomainen hyväksyy niin sanotut pylväsilmoitukset kokouskutsuksi, jos yhdistyksen jäsenistö asuu suppealla alueella, ja jossa paikkakunnan tapa jo määrää kyseessä olevat pylväät. (Riitesuo 2004, 214.) Pylväsilmoituksella tarkoitetaan sitä, että ilmoitus kiinnitetään esimerkiksi julkisella paikalla olevaan puhelinpylvääseen, maitolaituriin tai ladon seinään. Tätä ilmoitustapaa ei suositella sen epävarmuuden vuoksi. (Halila ym. 2011, 144.) Rekisteriviranomainen hyväksyy kokouksesta ilmoittamisen niin ikään työpaikan tai urheiluseuran ilmoitustaululla ja vastaavissa paikoissa. (Riitesuo 2004, 215.) Kutsu voidaan ilmoittaa myös kirjeitse tai lehti-ilmoituksella. Lehti-ilmoituksessa on otettava huomioon se, että lehti ilmestyy kaikkien jäsenten paikkakunnalla. Tekniikan ja kommunikaatiovälineiden tuoma kehitys lähettää kokouskutsuja on otettu huomioon

myös rekisteriviranomaiskäytännössä. Mikäli sääntöihin niin on kirjattu, sähköpostit, ilmoitukset nettisivuilla sekä tekstiviestit ovat hyväksyttäviä tapoja lähettää kutsu. (Halila ym. 2011, 145.) Hyväksyttävää on lähettää kokouskutsu myös sähköitse (Riitesuo 2004, 215).

Yhdistyslain 5:24.1 §:ssä todetaan, että kokouskutsussa on mainittava paikan lisäksi myös aika. Riitesuo (2004, 218) toteaa, että yhdistyslaissa ei ole määrätty kokouskutsulle mitään vähimmäisaikaa, jolloin jokainen yhdistys voi tältä osin harkita omat aikansa. Halila ym. (2011, 144-145) tarkentavat, että kokouksen kutsu on lähetettävä niin, että se lähetetään ennen kokousta, eikä sen aikana ja että jäsenillä on sen perusteella mahdollista osallistua kokoukseen. Säännöissä voidaan määrätä myös kutsutavat ja – ajat erilaisiksi eri kokoustyypeille. Tavallisesti sääntöihin on kirjattu, että ylimääräisiin kokouksiin on lyhyempi kutsuaika kuin varsinaisiin kokouksiin.

Riitesuon (2004, 218) mukaan kokouskutsua ei saa lähettää myöskään liian aikaisin. Kokouskutsu menettää merkityksensä, jos kutsu on lähetetty yli kahta kuukautta ennen kokousta. Vaikka yhdistyslaissa ei olekaan nimenomaista määräystä annettu, on Riitesuo viitannut osakeyhtiölain 9.9:1 §:ään ja on soveltanut samaa sääntöä myös yhdistyksen kokoukseen.

Mikäli kokoukseen voidaan osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, tästä on mainittava kokouskutsussa. Kokouskutsussa on lisäksi mainittava, jos kokoukseen postitse tai teknisen apuvälineen avulla osallistuvan jäsenen puhevallan käyttäminen on rajoitettua. (Yhdistyslaki 5:24.2 §.) Kokouksessa ei saa tehdä päätöstä sellaisista asioista, jotka mainitaan yhdistyslain 5:23 §:ssä tai muihin tuossa pykälässä rinnastettavissa oleviin asioihin, ellei asiaa ole mainittu kokouskutsussa (Yhdistyslaki 5:24.3 §). Yhdistyslain 5:23 §:n sisältöä on selostettu tarkemmin alaluvussa 4.2.2.

Yhdistyksen sääntöihin ei voida kirjata, että kutsussa ei tarvitse mainita yhdistyslain 5:23 §:ssä mainittuja lain edellyttämiä asioita. Sen sijaan säännöissä on aina mahdollista tehdä muutoksia parempaan suuntaan eli laajentaa lain edellyttämää luetteloa kutsussa mainittavista asioista sekä määrätä, että mitään asiaa ei käsitellä, ellei asiaa ole mainittu kutsussa. Lisäksi voidaan määrätä kutsussa mainitsemattoman asian käsittelemisen edellyttävän määräenemmistön puoltamista asian käsittelemiseksi. (Riitesuo 2004, 230.) Kokouskutsun täytyy olla joko suomen tai

ruotsinkielellä. Kutsu voidaan laatia vieraalla kielellä vain, jos jäsenet hallitsevat perusteellisesti vieraan kielen. (Riitesuo 2004, 245.)

3.3.1.5 Yhdistyksen toiminnan päättäminen

Yhdistyslain 2:8.1 §:n yhdeksännessä, ja samalla viimeisessä kohdassa, säädetään yhdistyksen varojen käytöstä sen purkautuessa tai lakkautuessa. Yhdistyksen päättäessä purkautua, hallitus huolehtii purkautumisesta johtuvista selvitystoimista, jollei yhdistys ole valinnut hallituksen tilalle tehtävään yhtä tai useampaa muuta selvitysmiestä. Selvitystoimia ei tarvitse tehdä, jos yhdistys on hyväksynyt purkamispäätöksen yhteydessä hallituksen laatiman loppuselvityksen, jonka mukaan yhdistyksellä ei ole velkoja. (YhdL 7.40:1 §.)

Varoja voidaan jakaa vain, jos yhdistykselle on sen velkojen maksamisen jälkeen jäänyt jotain jaettavaa (Muukkonen 2008, 114). Tyypillisimmin varat pyritään käyttämään yhdistyksen tarkoituksen mukaisesti esimerkiksi nimeämällä toinen rekisteröity yhdistys tai säätiö varojen saajaksi (Lydman ym. 2005, 199).

Rekisteröitynyt yhdistys saa harrastaa ainoastaan sen toimintatarkoituksiin välittömästi liittyvää taloudellista toimintaa, kuten jo aikaisemmin alaluvussa 3.3.1.3 todettiin (YhdL 1:5 §). Näin ollen ei varojakaan saa lähtökohtaisesti määrätä jaettavaksi jäsenten kesken. Poikkeuksena on tilanne, jossa liittomuotoiset yhdistykset voivat jakaa varansa jäsenyhdistyksille niiden toiminnan jatkamiseksi. (Lydman ym. 2005, 199.)

Säännöissä voidaan nimetä suoraan se taho, jolle varat annetaan yhdistyksen purkautuessa. Saajakohteena voi toimia mikä tahansa oikeussubjekti, yhteisö, säätiö, rekisteröimätön yhdistys tai yksityinen henkilö. Yhdistys ei saa jakaa mahdollista taloudellista tulosta voittona, osinkoina tai ylijäämänä nimenomaan jäsenilleen. Yhdistys ei liioin saa jakaa muussakaan muodossa jäsenilleen yhdistyksessä syntynyttä taloudellista tulosta, eikä erotilanteessakaan jäsen voi vaatia ”osuuttaan” yhdistyksen varoista. Selvyiden vuoksi muistutettakoon, että yhdistys saa tuottaa voittoa. Se ei kuitenkaan saa tyhjentää kassaa jäsenpalveluihin niin, että kyse on tosiasiallisesti taloudellisen tuloksen jakamisesta jäsenille osuuskunnan tavoin. (Halila ym. 2011, 82-83 & 146.)

Säännöissä voidaan jättää mainitsematta varojen saaja ja määrätä sen sijaan varojen käyttötarkoituksesta esimerkiksi niin, että varat on käytettävä eläinsuojelutyöhön. Mikäli näin on menetelty, on jäsenten tai valtuutettujen kokouksessa päätettävä tarkemmin, mihin varat luovutetaan. Sääntöihin ei voida kirjata, että päättävällä toimielimellä olisi mahdollisuus vapaasti määrätä varojen käytöstä, joten näin ollen sääntöihin on jollain tavalla rajattava toimielimen päättämältä. Yleisimmin sääntömääräys kirjoitetaan niin, että varat on käytettävä kokouksen päättämällä tavalla johonkin yhdistyksen toimintaa lähellä olevaan yleishyödylliseen tarkoitukseen. (Halila ym. 2011, 147.)

Yhdistys katsotaan lakanneeksi, kun purkautumisesta on tehty merkintä yhdistysrekisteriin (YhdL 7:40.3 §). Purkautumisen jälkeen yhdistys saa jatkaa taloudellista toimintaansa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii. Jos selvitysmiehiä käytetään, heillä on oikeus pyytää julkista haastetta velkojille sekä oikeus luovuttaa yhdistyksen omaisuus konkurssiin. Selvitysmiehet voivat luovuttaa yhdistyksen varat valtiolle, jos velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneitä varoja ei voida käyttää säännöissä määrättyllä tavalla. Valtion on käytettävä varat mahdollisuuksien mukaan yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. (YhdL 7.40:2 §.) Näin on toimittava myös, jos tuomioistuin julistaa yhdistyksen purkautuneeksi (YhdL 7.41:1 §).

Yhdistys voidaan julistaa lakkautuneeksi kotipaikan alioikeuden toimesta, jos sisäasiainministeriö, virallinen syyttäjä tai yhdistyksen jäsen nostaa kanteen yhdistystä vastaan. Mikäli lakkautetun yhdistyksen varoja ei voida käyttää niin kuin säännöissä on määrätty taikka tuollainen käyttö olisi vastoin lakia tai hyviä tapoja, yhdistyksen varat on julistettava menetetyiksi valtiolle. (YhdL 8:43.1 & 4 §.) Mikäli henkilö yhdistyslain vastaisesti jatkaa lakkautetuksi julistetun tai väliaikaiseen toimintakieltoon määrätyn yhdistyksen toimintaa, on hänet tuomittava laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta sakkoon. Tuomio voi olla kovempikin, mikäli jokin muu laki säättää ankaremmasta rangaistuksesta. Rangaistavaa on sellainen toiminta, jossa henkilö edustaa yhdistystä, toimii sen puolesta, ottaa uusia jäseniä yhdistykseen, toimeenpanee yhdistyksen kokouksen tai tekee muita näihin rinnastettavia asioita yhdistyksen ollessa lakkautettu tai väliaikaisessa toimintakiellossa. (YhdL. 11:62.1 §.)

3.3.2 Valinnaiset säännöt, sääntöjen muutosilmoitus sekä ennakkotarkastus

Yhdistyslaki ei rajoita sääntöjen määrää. Näin ollen edellä mainittujen pakollisten sääntöjen lisäksi yhdistyksen sääntöihin voidaan ottaa myös vapaaehtoisia määräyksiä, kunhan ne eivät ole ristiriidassa lain kanssa. Kuten jo aikaisemmin alaluvussa 3.3 todettiin, yhdistyslaki on tahdonvaltaista. Näin ollen vapaaehtoisilla sääntömääräyksillä voidaan määrätä merkittäviäkin poikkeuksia yhdistyksen esittämiin malleihin ja sen takia monissa yhdistyksissä näkee mitä omaperäisimpiä sääntömuokkauksia. (Muukkonen 2008, 91.)

Useimmissa yhdistyksissä ei liene välttämätöntä tarvetta muiden kuin pakollisten sääntömääräysten kirjaamiseen. Tosin vapaaehtoisilla sääntömääräyksillä voidaan usein tehostaa ja joustavoittaa yhdistyksen käytännön hallintoa merkittävästi. (Lydman ym. 2005, 200.) Seuraavissa kappaleissa on esitetty muutamia kohtia yhdistyslaista, joista voidaan muun muassa määrätä vapaaehtoisuudella.

Yhdistyksen 5:32 §:ssä säädetään yhdistyksen päätöksen moitteenvapaisuudesta. Pykälän mukaan yhdistystä vastaan voidaan nostaa kanne tuomioistuimessa, mikäli jokin päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä, tai jos se muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Halilan ym. (2011, 118-119) mukaan tuomioistuimen sijasta riita voidaan ratkaista välimiesmenettelyssä, jos välimiesmenettelystä on määrätty yhdistyksen säännöissä, tai mikäli asiasta on tehty riidan jo synnyttä välityssopimus.

Halila ym. (2011, 120) mukaan joissakin yhdistyksissä on sääntöihin kirjoitettu kohtia yhdistyksen tavoite- tai periaateohjelmista. Tällaisessa menettelyssä ei ole mitään väärää, mutta ongelmaksi saattaa muodostua se, että kyseisiä ohjelmia muutettaessa myös sääntöjä tulisi muuttaa.

Loimu (2012, 35) toteaa, että monesti helpoin tapa laatia säännöt on käyttää yhdistysrekisteritoimiston kotisivuilta löytyviä mallisääntöjä. Tällöin perusilmoituksen käsittelyaikakin voi olla merkittävästi lyhyempi kuin muita sääntöjä käytettäessä. Mikäli sopivia mallisääntöjä ei löydy, apuna voidaan käyttää jonkin toisen olemassa olevan rekisteröidyn yhdistyksen sääntöjä.

Yhdistyksen sääntöjen muuttamiseksi pitää tehdä ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukseen. Ilmoitukseen on liitettävä muutetut säännöt. Tämän ilmoituksen nimi on muutosilmoitus. Muutosilmoituksella voidaan ilmoittaa myös päätös hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta. Ilmoituksen tekemisestä, allekirjoittamisesta ja vakuutuksesta on voimassa, mitä yhdistyslain 9:48 §:ssä on perusilmoituksesta säädetty. Sääntöjen muutos tulee voimaan, kun se merkitään rekisteriin. (YhdL 9:52.1-2 §.) Alaluvussa 3.4 on kuvailtu tarkemmin perusilmoituksen tekemistä koskevaa yhdistyslain 9:48 §:ä.

Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa yhdistyksen tai sen perustajien hakemuksesta sääntöjen tai niiden muutoksen tarkastuksen ennakolta. Tätä kutsutaan ennakkotarkastukseksi. (YhdL. 9:55.1 §.) Ennakkotarkastuksia voidaan tehdä näin ollen siis joko perustettavalle yhdistykselle, joka haluaa tarkastaa sääntönsä ennakkoon, tai jo toimivassa olevalle yhdistykselle, joka haluaa muuttaa sääntöjensä. (Halila ym. 2011, 701.)

Ennakkotarkastus voidaan suorittaa, kun on kyseessä suuri yhdistys, sääntöjen muutoksen erityinen merkityksellisyys, tai jos muun sellaisen syyn vuoksi siihen on aihetta. Hakemus voi koskea myös yhdistykseen suoraan tai välillisesti kuuluvan tai kuuluvaksi aiotun yhdistyksen sääntöjä, eli liittomuotoisia yhdistyksiä. (YhdL. 9:55.1 §.)

Ennakkotarkastuksella voidaan usein merkittävästi helpottaa sääntöjen muutoksen toteuttamista. Ennakkotarkastus tulee kysymykseen eritoten liitoissa, joissa liittokokouksen väli saattaa olla neljäkin vuotta. Tämä neljä vuotta olisi taas odotettava sääntömuutoksen käsittelemiseksi uudelleen, jos yhdistysrekisteri ei hyväksyisi alkuperäistä muutosehdotusta. Pieniin harrastusluonteisiin yhdistyksiin ennakkotarkastusta sääntöihin tai sääntömuutoksiin ei suoritettane, ellei siihen ole erityistä syytä. Uusien yhdistysten rekisteröintiä ei ennakkotarkastus välttämättä erityisemmin nopeuta, koska yhdistyksestä tulee oikeushenkilö vasta perusilmoituksen perusteella tehtävän rekisteröinnin jälkeen, eikä ennakkotarkastuksen jälkeen. Yhdistysrekisterissä suoritettiin vuonna 2010 ennakkotarkastuksia 150, joista kaksi hakemusta evättiin. (Halila ym. 2011, 701-702.)

Ennakkotarkastuksen muodollisuudesta säädetään, muutos- ja perusilmoituksen tapaan, yhdistyslain 9:48 §:ssä, jonka sisältöä on kuvailtu tarkemmin alaluvussa 3.4. Ennakkotarkastuksesta annettu päätös on sitova paitsi, jos yhdistys on muuttanut

ennakotarkastuksessa olleita sääntöjä tai niiden muutoksia sillä tavoin, että uusi tarkastus on tarpeellinen. Patentti- ja rekisterihallituksen päätös on voimassa kaksi vuotta sen antamisesta lukien. (YhdL. 9:55.2 §.) Yhdistys voi päättää noudattavansa yhdistyksen sisäisessä toiminnassa muuttumattomana hyväksytyjä ennakkoon tarkastettuja sääntömuutoksia, vaikka muutosta ei olisi vielä rekisteriin merkitty (YhdL. 9:55.4 §).

3.4 Yhdistysrekisteriin merkitseminen sekä purkautumisilmoitus

Kuten jo aiemmin aluvussa 2.2 todettiin, ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi, perusilmoitus, on tehtävä kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselle tai yhdistyksen kotipaikan paikallisviranomaiselle, joka toimittaa sen patentti- ja rekisterihallitukselle (YhdL 9:48.1 §). Perusilmoituksen voi tehdä joko paperisena tai sähköisesti. Paperisessa versiossa joudutaan täyttämään Patentti- ja rekisterihallituksen Yhdistysrekisteristä ”Perusilmoitus yhdistysrekisteriin” – lomake. Lomakkeita on mahdollista tilata postitse Yhdistysrekisteritoimistosta (Patentti- ja rekisterihallitus, Yhdistysrekisteri PL 1190, 00101 Helsinki) tai käydä Yhdistysrekisteritoimistossa paikan päällä (Arkadiankatu 6 A, 00100 Helsinki). Myös paikallisesta maistraatista löytyy tarvittavat lomakkeet. Lomakkeet voidaan myös ladata Internet-osoitteesta www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html. Siellä ne voidaan täyttää, tulostaa ja lähettää. Helpoin tapa kuitenkin lienee käydä täyttämässä sähköinen perusilmoitus osoitteessa <https://yhdistysilmoitus.prh.fi/etusivu.htx>, jossa on selkeät ohjeet ilmoituksen tekemiseksi. (Loimu 2012, 42-43.)

Perusilmoitukseen on liitettävä yhdistyksen perustamiskirja ja säännöt. Ilmoituksessa on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus. Jos yhdistyksessä hallituksen puheenjohtajan lisäksi voi joku muukin henkilö käyttää nimenkirjoitusoikeutta, on ilmoituksesta löydyttävä edellä mainitut asiat tästäkin henkilöstä. Mikäli hallituksen puheenjohtajan nimenkirjoitusoikeutta on rajoitettu yhdistyslain 6:36.3 §:ssä mainitulla tavalla, jonka mukaan vaaditaan kaksi tai useampi henkilö nimenkirjoittamiseen, on sekin mainittava perusilmoituksessa. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. (YhdL 9:48.2 §.) Kaikki asiakirjat (perusilmoitus, perustamiskirja ja säännöt) on toimitettava yhdistysrekisteriviranomaiselle kolmena kappaleena ja niihin on liitettävä kuitti tai jäljennös suoritetusta käsittelymaksusta (Halila ym. 2011, 656). Ennakotarkastuksesta huolimatta perus- ja muutosilmoitukset on tehtävä siten kuin edellä on

säädetty, ja niissä on ilmoitettava myös ennakkotarkastusta koskevasta päätöksestä ja miltä osin sääntöjä on muutettu ennakkotarkastuksen jälkeen (YhdL. 9:55.3 §).

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava perusilmoitus ja vakuutettava, että ilmoituksessa mainitut tiedot ovat oikeat, ja että valitut nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia (YhdL 9:48.3 §). Vuodesta 2006 asti käytössä ollut sähköinen ilmoitusmenettely on mahdollistanut sähköisen allekirjoituksen omia henkilökohtaisia verkkopankkitunnuksia käyttämällä. Rekisteri-ilmoituksen allekirjoittaa allekirjoitushetken puheenjohtaja, eikä hän voi sitä valtuuttaa kenellekään muulle. Ei edes hallituksen varapuheenjohtajalle, vaikka varsinainen puheenjohtaja olisi estynyt sairauden tai matkan vuoksi. Tilanne, jossa on pysyvä voittamaton este, aiheuttaa poikkeuksen. (Halila ym. 2011, 655-656.)

Perusilmoituksen tekemisen henkilökohtainen luonne selittyy sen tuomasta vastuusta. Hallituksen puheenjohtajan vastuulla on perusilmoituksessa ilmenevien asioiden sekä liitteenä olevien perustamiskirjan ja sääntöjen oikeellisuus. (Halila ym. 2011, 656-657.) Henkilö syyllistyy rekisterimerkintärikokseen, mikäli hän aiheuttaa oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään yleiseen rekisteriin tai antaa rekisteriä pitävälle viranomaiselle väärän tiedon (Rikoslaki 19.12.1889/39 16:7 §). Puheenjohtaja ei voi välttää vastuutaan, vaikka hän ei olisi tiennytkään, mitä rekisteri-ilmoitus sisältää (Halila 2011, 656).

Kun perusilmoitus on jätetty, Patentti- ja rekisterihallitus tarkastaa, että se on tehty edellä kuvatulla tavalla, ja että yhdistyksen nimi selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevien yhdistysten nimistä, eikä ole harhaanjohtava. Nimen harhaanjohtavuutta on käsitelty alaluvussa 3.3.1.1. Lisäksi tarkastetaan, että se ei täytä yhdistyslain 1 luvussa kuvattujen kiellettyjen yhdistysten tunnusmerkkejä (alaluku 2.1). Viimeiseksi Patentti- ja rekisterihallitus tarkastaa, että rekisteröimiselle ei ole muuta lakiin perustuvaa estettä. (YhdL 9:49.1 §.) Tällainen voisi olla esimerkiksi sellainen yhdistys, jonka tarkoitus tai toimintatapa on laissa kielletty (Halila ym. 2011, 673).

Mikäli rekisteröimiselle havaitaan este, mutta ilmoitusta ei kuitenkaan jätetä tutkimatta tai rekisteröintiä heti evätä, ilmoituksen tekijälle on varattava tilaisuus ilmoituksen täydentämiseen tai oikaisemiseen taikka lausunnon antamiseen (YhdL 9:49.2 §). Rekisteröimisen epääminen heti tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun on selvää, että tilaisuuden varaamisella korjausten

tekemiseen ei voida saada yhdistyksestä rekisteröintikelpoista. Mikäli tilaisuuden varaamiselle on aihetta, hakijalle on osoitettava, miltä osin ilmoitusta olisi täydennettävä tai oikaistava, ja mistä seikoista lausuntoa pyydetään. (Halila ym. 2011, 675.)

Lisäselvitys on tehtävä patentti- ja rekisterihallituksen määräämässä ajassa ja uhalla, että asia muuten raukeaa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Jos rekisteröimiselle on este vielä senkin jälkeen, kun ilmoitusta on täydennetty, oikaistu tai lausunto annettu, rekisteröiminen on evättävä. Ilmoituksen tekijälle voidaan kuitenkin antaa uusi määräaika, jos siihen on aihetta. (YhdL 9:49.2 §.) Edellä mainittu tilanne tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun ilmoitukseen voidaan olettaa saatavan tehtyä sellaiset korjaukset uuden määräajan kuluessa, että rekisteröimiseen ei korjauksien jälkeen ole estettä (Halila ym. 2011, 675).

Kun estettä rekisteröimiselle ei ole, yhdistys on rekisteröitävä viivytyksettä (YhdL 9:49.3 §). Yhdistyslaissa on haluttu korostaa joutuisan asian käsittelyn merkitystä lisäämällä sana ”viivytyksettä” – lakipykälään. Joutuisuudella saattaa olla yhdistykselle merkitystä muun muassa oikeuskelpoisuuden saavuttamisen vuoksi. (Halila ym. 2011, 681.)

Lopulta, kun yhdistys on merkitty rekisteriin, lisätään suomenkielisissä yhdistyksissä sen nimeen sanat ”rekisteröity yhdistys” tai näiden sanojen lyhennys ”ry” (YhdL 9:50.1 §). Lyhenne voidaan kirjoittaa isoilla kirjaimilla, jos yhdistyksen nimi kirjoitetaan samoin pelkästään isoilla kirjaimilla (Lydman ym. 2005, 193). Lisäksi yhdistys voi vapaasti valita, käyttääkö se nimessään pidempää vai lyhyempää merkintää. Merkinnän tarkoituksena on osoittaa, että yhdistys on itsenäinen oikeushenkilö ja oikeustoimikelpoinen. (Halila ym. 2011, 681-682.) Eli yhdistys saavuttaa oikeustoimikelpoisuuden sillä hetkellä, kun se merkitään rekisteriin, eikä vielä silloin, kun perusilmoitus on jätetty (Loimu 2012, 44).

Kun yhdistys halutaan lopettaa, on yhdistyksen purkautumisesta hallituksen puheenjohtajan tai selvitysmiehen tehtävä rekisteriin ilmoitus, purkautumisilmoitus. Ilmoituksesta on käytävä ilmi, ketkä ovat toimineet selvitysmiehinä samoin kuin se, että selvitystoimet on saatettu loppuun. (YhdL. 9:53 §.)

Perus-, muutos- ja purkautumisilmoituksista sekä ennakkotarkastuksista peritään säädetty maksu ja ilmoitus tai hakemus katsotaan tehdyksi vasta, kun maksu on suoritettu

(Yhdistysrekisteriasetus 2a §). Julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää. Tätä kutsutaan omakustannusarvoksi. (Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista 1032/1992 3.1 §.) Tarkat suoritemaksut on annettu Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista 859/2012. Samaisen asetuksen 14 §:ssä on käyty läpi seikkaperäisesti yhdistysrekisterimaksut.

Ennakkotarkastusmaksut ovat 120 euroa, kun tarkastetaan maksimissaan viisi uutta sääntöä. Kun ylitetään viisi sääntöä, maksu on 400 euroa. Paperisena jätettyjen ilmoitusten käsittelymaksut ovat kalliimpia (kuin sähköisesti tehdyt), ennakkotarkastamaton perusilmoitus on 100 (75) euroa ja ennakkotarkastettu 30 (25) euroa. Sääntöjen ennakkotarkastamaton muutosilmoitus maksaa 100 (75) euroa ja ennakkotarkastettu 30 (25) euroa. Puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan vaihtumista tarkoittava muutosilmoitus maksaa 20 (15) euroa. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista 14 §.)

4 REKISTERÖIDYN YHDISTYKSEN VASTUULLINEN YLLÄPITO

Tässä pääluvussa käydään läpi asioita, jotka on otettava huomioon, kun yhdistys on rekisteröitynyt ja yhdistystoimintaa halutaan harjoittaa vastuullisesti. Ensin pohditaan jäsenyyttä, jäseneksi hakeutumista ja eroamista sekä jäsenyyden tuomia oikeuksia ja velvollisuuksia. Jäsenyyden jälkeen päästäänkin käsittelemään yhdistyksen päätöksentekoa, ja sitä kuinka jäsen on osa päätöksentekoa. Lisäksi tarkastelun kohteeksi otetaan yhdistyksen toimielimet sekä vaalit.

4.1 Jäsenyys ja jäsenluettelo

Kuten jo alaluvussa 2.3 todettiin, yhdistyksen jäsenenä voi olla yksityinen henkilö, yhteisö ja säätiö. Kertauksena todettakoon tämän opinnäytetyön tarkastelun kohteena olevan yksityisistä henkilöistä koostuva jäsenpohja.

Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on vaikuttaa valtiollisiin asioihin, saavat yhdistyksen jäsenenä olla vain Suomen kansalaiset ja sellaiset ulkomaalaiset, joilla on kotipaikka Suomessa. Lisäksi jäsenenä saa olla sellaiset yhdistykset, joissa tai joihin suoraan tai välillisesti kuuluvissa yhdistyksissä on jäsenenä vain edellä mainittuja henkilöitä. (YhdL 3:10.2 §.)

Rekisteröityneessä yhdistyksessä voi olla monenlaisia jäseniä. Seuraavaksi ovat mainittuna tavallisimmat jäsenlajit. Ensimmäinen on varsinainen jäsen eli ”tavallinen” jäsen, jolla on kaikki oikeudet ja velvollisuudet. Toinen on vapaajäsen, joka on vapautettu jäsenmaksuista, esimerkiksi pitkään johtuneen jäsenyyden vuoksi. Vapaajäsenellä on yleensä kaikki oikeudet ja velvollisuudet. Kolmas on lepäävä jäsen, joka on yleensä tilapäisesti vapautettu jäsenmaksuista esimerkiksi asevelvollisuuden vuoksi. Samat velvollisuudet ja oikeudet koskevat lepäävää jäsentä pois lukien jäsenmaksuvelvoite. Neljäs on kunniajäsen, joka on saavuttanut tittelinsä vaikkapa kyseisen yhdistyksen ansiokkaasta toiminnan edistämisestä. Kunniajäsenellä ei yleensä ole äänioikeutta yhdistyksen kokouksissa, mutta kuitenkin puhe- ja läsnäolo-oikeus. Jäsenmaksua ei kunniajäsenen yleensä tarvitse maksaa. (Loimu 2012, 48-49.)

Viides jäsenyyppi on kannattajajäsen, joka haluaa tukea yhdistyksen toimintaa. Oikeuksia kannattajajäsenellä ei yleensä ole, mutta mahdollisesti hänellä voi olla puhe- ja läsnäolo-oikeus

yhdistyksen kokouksissa. Kannatusjäsenet ovat usein yhteisöjä. Kuudes jäsentyyppi on opiskelijajäsen. Tämä viittaa henkilöön, joka vasta opiskelee tietyllä alalla tai ammattina, ja joka voi valmistuttuaan lunastaa varsinaisen jäsenyyden. Opiskelijajäsenellä on usein samat oikeudet kuin varsinaisella jäsenellä, mutta yleensä pienempi jäsenmaksu. (Loimu 2012, 49.)

Seitsemäs jäsentyyppi on koe- tai kokelasjäsen, joka on esimerkiksi opiskelija ja jonka kokemus tai työnäyte kyseiseltä alalta ei vielä ole osoittanut riittävää ammattitaitoa. Sääntöihin määrätään usein, että koe- tai kokelasjäsenyys päättyy henkilön saatua tutkinnon suoritettua tai jonkun määräajan jälkeen. Kahdeksas jäsentyyppi on eläkeläisjäsen, jota käytetään lähinnä ammatillisissa järjestöissä. Eläkeläisjäsen on yleensä entinen varsinainen jäsen, joka on siirtynyt työelämästä eläkkeelle ja jolla ei yleensä ole äänioikeutta, eikä vaalikelpoisuutta ja hänellä on yleensä joko pienempi jäsenmaksu tai sitten ei ollenkaan. Yhdeksäs jäsentyyppi on eliittijäsen, jota käytetään erityisesti urheiluseuroissa. Eliittijäsen on seuran edustusurheilija ja hänellä voi olla muita jäseniä pienempi jäsenmaksu tai sitä ei ole ollenkaan. Vastaavasti hänellä voi olla muita suuremmat oikeudet esimerkiksi kulujen korvauksessa ja harjoitustilojen käytössä. Muuten hänellä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillakin jäsenillä. (Loimu 2012, 49-50.)

Kaikki erilaiset jäsenlajit on määriteltävä säännöissä oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Yhdistyksen kokouksen tai hallituksen kokouksen päätöksillä jäsenille ei voida myöntää erivapauksia tai alennuksia, ellei säännöissä ole nimenomaan määrätty tällaisesta mahdollisuudesta. (Loimu 2012, 50.)

Vaikka yhdistyksen perustamisvaiheessa jäseniä tulee olla vähintään kolme, voi yhdistys periaatteessa jatkaa toimintaansa myös yhden tai kahden jäsenen voimin. Mikäli jäsenmäärä tippuu nolnaan, eikä uusia jäseniä enää ole tarjolla, hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin yhdistyksen purkamiseksi. (Lydman ym. 2005, 217.)

Hallituksen on pidettävä jäsenluetteloa yhdistyksen jäsenistä (YhdL 3:11.1 §). Hallitus voi kuitenkin määrätä luettelon pitämisen jonkun jäsenensä tai ulkopuolisen tahon tehtäväksi. Hallituksella on kuitenkin aina vastuu siitä, että luetteloa pidetään asianmukaisesti. (Halila ym. 2011, 176.) Luetteloon on merkittävä kunkin jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka (YhdL 3:11.1 §). Luetteloon voidaan merkitä muitakin tietoja. Monissa yhdistyksissä on syytä merkitä luetteloon jäsenten postiosoitteet. Muita tietoja voi olla vaikkapa tiedot jäsenyyden syntymisen ja

päättymisen ajasta, jäsenmaksuvelvoitteen hoitamisesta, jäsenten ammatista ja työpaikasta sekä sähköpostiosoitteesta. (Halila ym. 2011, 180.)

Jäsenluettelo voidaan käyttää yhdistyksessä hyväksi muun muassa jäsenmaksujen perimisessä sekä kokouskutsuja, tiedotteita ja vaalikuoria lähetettäessä. Luettelo auttaa myös kokouksia ja muita yhteistilaisuuksia järjestettäessä, kun halutaan varmistaa, kuka on yhdistyksen jäsen. Yhdistyksen läheistahojen kaupallisten tiedotteiden jakaminen onnistuu myös helpommin jäsenluettelo tarkastelemalla, kun läheistaho tarjoaa esimerkiksi jäsenhintaan jotain hyödykettä. (Halila 2011, 184.)

Yhdistyksen jäsenelle on pyydettyessä varattava tilaisuus tutustua yhdistyslain 3:11.1 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin. Jäsenluettelossa olevien tietojen luovuttamisesta muutoin säädetään henkilökisterilaissa. (YhdL 3:11.2 §.) Henkilötietolain (523/1999) 1:3.1 § 3 kohdan määritelmän mukaisesti henkilökisterillä tarkoitetaan tietojoukkoa, joka sisältää henkilötietoja, joita käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla, taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta. Halila ym. (2011, 178) toteavat, että edellä mainitun perusteella yhdistyksen jäsenluettelo on henkilökisteri ja siihen sovelletaan henkilötietolain säännöksiä siltä osin kuin yhdistyksen jäsenet ovat yksityisiä henkilöitä. Yhdistyslain 3:11.2 § säännöksen mukaan tietojen luovuttamisesta voi päättää yhdistyksen hallitus.

Mikäli henkilötietolakia ei noudateta, tietosuojaviranomaiset voivat turvautua hallinnollisiin pakkokeinoihin eli velvoittamismääräyksiin ja kieltopäätökseen (Halila ym. 2011, 178). Lisäksi tietosuojavaltuutettu voi asettaa tekemänsä päätöksen tehosteeksi uhkasakon (Henkilötietolaki 9:46 §).

Henkilökisteririkkomuksesta voidaan määrätä sakkoa, mikäli henkilö tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa, mitä henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten määrittelystä, rekisteriselosteen laatimisesta, tietojen käsittelystä, informoimisesta, henkilökisterissä olevan tiedon korjaamisesta, rekisteröidyn kiello-oikeudesta tai ilmoituksen tekemisestä tietosuojavaltuutetulle säädetään. Lisäksi sakkoa voidaan määrätä, mikäli henkilö antaa tietosuojaviranomaiselle henkilötietojen käsittelyä koskevassa asiassa väärän tai

harhaanjohtavan tiedon tai rikkoo henkilötietojen suojaamisesta ja henkilörekisterin hävittämisestä annettuja säännöksiä ja määräyksiä taikka rikkoo tietosuojalautakunnan 43 §:n 3 momentin nojalla antamaa lainvoimaista määräystä. Henkilö voi saada edellä mainituista rikkeistä ankaramman rangaistuksen, mikäli näin on säädetty jossain muussa laissa. (Henkilötietolaki 10:48 §.)

Laki ei määrää luettelon pitämisen tavasta. Luettelo voi näin ollen olla varsin vapaamuotoinen. Jäsenet voivat olla esimerkiksi aakkos- tai jäseneksitulojärjestyksessä. Luettelo voi olla kortisto tai ATK-pohjainen rekisteri tai jotenkin muuten järjestetty luettelo. Jäsenyys ei pääty, jos jäsen on aiheettomasti poistettu jäsenluettelosta. (Halila ym. 2011, 176-177.)

Yhdistyslaissa ei ole mainittu sanktioita jäsenluettelon pitämismääräyksen laiminlyönnin varalta. Erityistäyttöisen velvoitteen täytäntöönpanoa koskevien periaatteiden mukaisesti yhdistykselle voidaan kuitenkin määrätä uhkasakko, mikäli tuomioistuimessa tulee näytetyksi, että jäsenluetteloa joko ei ole lainkaan tai sitä ei ole asianmukaisesti pidetty taikka siitä ei ole annettu tietoja niille, joilla on tietojensaantiin oikeus. (Halila ym. 2011, 177-178.)

4.1.1 Jäseneksi pyrkiminen, eroaminen ja erottaminen

Sen, joka tahtoo liittyä yhdistyksen jäseneksi, on ilmoitettava aikomuksestaan yhdistykselle. Jäseneksi hyväksymisestä päättää hallitus, jollei säännöissä ole toisin määrätty. (YhdL 3:12 §.) Jäseneksiliittymistahdon ilmaisemiselle ei ole laissa säädetty tiettyä muotoa. Tällä on haluttu antaa yhdistyksille vapaat kädet toteuttaa omat jäsenten hankkimisprosessinsa. (Halila ym. 2011, 191.) Lydmanin ym. (2005, 200-201) mukaan päätöksentekovalta voidaan kirjata sääntöihin hallituksen sijasta vaikkapa yhdistyksen kokoukselle.

Jäseneksiliittymistähto voidaan esittää joko suullisesti tai kirjallisesti esimerkiksi täyttämällä yhdistyksen jäseneksiliittymiskaavake. Tahdonilmaisua ei täydy välttämättä esittää henkilökohtaisesti, joten asiamiehen käyttö on sallittua. Jotkut yhdistykset eivät hyväksy asiamiestä välikätenä jäsenyyden hankkimiselle. Oikeushenkilöt eivät voi hakea jäsenyyttä muuten kuin edustajansa kautta. (Halila ym. 2011, 191.)

Useissa yhdistyksissä jäsenmaksukaavakkeen täyttäminen ja maksun maksaminen on jäseneksi liittymisen tapa. Tämä tapahtuma kokonaisuudessaan on kuitenkin vasta liittymistahdon ilmaisu. Yhdistyksen on aina lisäksi vielä tehtävä päätös jäsenyyden hyväksymisestä. Yhdistys voi myös kutsua itselleen jäseniä. Tällöinkin jäsenyys syntyy vasta silloin, kun on voitu havaita kutsutun suostuneen yhdistyksen jäseneksi. (Halila ym. 2011, 191-192.)

Loimu toteaa, että jäsenyys voidaan saavuttaa kolmella eri tapaa. Ensimmäisenä on tilanne, jossa henkilö on yhdistyksen perustajajäsen ja hän liittyy yhdistykseen perustamiskokouksessa. Toisena tilanne, jossa yhdistys hyväksyy hakijan jäsenhakemuksen ja kolmantena tilanne, jossa jäsenyys syntyy konkludenttisesti. Konkludenttisuus viittaa tilanteeseen, jossa jäsenyys syntyy ilman sanallista tahdonilmaisu. Tästä tapahtumasta voisi olla esimerkkinä tilanne, kun henkilö on pitkään osallistunut yhdistyksen toimintaan ja osallistunut kokouksiin, maksanut jäsenmaksut ja huolehtinut muista mahdollisista jäsenvelvoitteista normaalin jäsenen tavoin. Tällaista henkilöä on pidettävä jäsenenä, vaikka kävisikin ilmi, että hänen jäsenhakemustaan ei ole yhdistyksessä koskaan käsitelty. (2012, 45.)

Yhdistyslaki ei aseta yksityisille henkilöille kelpoisuusvaatimuksia jäsenyyden esteeksi (Halila ym. 2011, 156). Sääntöihin voidaan näin ollen kirjata varsin vapaasti määritelmiä, joiden tulee täytyä jäsenyyden saavuttamiseksi. Jäsenyys voidaan myös määrätä harkinnanvaraiseksi niin, että hallitus arvioi jäsenhakemuksen tiettyjen kriteerien mukaisesti ennen lopullista hyväksymistä. Esimerkiksi metsästysseuroissa käytetään usein koejäsenyyttä, minkä jälkeen jäseneksi ottamisesta, tai ottamatta jättämisestä, tulee tehdä päätös tietyn ajan kuluttua. Koeaika voi olla pituudeltaan jopa vuosia. (Lydman ym. 2005, 200-201.)

Yhdistys on täysin itsenäinen päättäjä, mitä tulee jäsenhakemuksen käsittelyyn. Mikäli jäsenhakemus hylätään, jäsenyyttä tavoittelevalla hakijalla ei ole käytössään mitään valitus- tai oikaisuelintä. Yhdistyksen tekemä päätös on aina lopullinen, eikä sitä voi muuttaa mikään muu instanssi kuin yhdistys itse. Yhdistys ei ole mitenkään velvollinen perustelemaan jäsenhakemuksen hylkäämistä. (Loimu 2012, 48.)

Kun yhdistys hyväksyy henkilön jäsenekseen, alkaa tämän jäsenyys välittömästi. Tällöin hallituksen on merkittävä jäsen alaluvussa 4.1 kerrotuin tavoin jäsenluetteloon. Hyväksymispäätöstä ei tarvitse myöskään perustella mitenkään. (Muukkonen 2008, 128.)

Yhdistyslain 3:13 § mukaan jäsen voi erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai sen puheenjohtajalle. Halila ym. (2011, 206) tarkentavat, että sähköpostikin lasketaan kirjalliseksi ilmoitukseksi. Yhdistyslain 3:13 §:ssä todetaan, että jäsen voi erota myös ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi. Halila ym. (2011, 206) huomauttavat, että tämä ilmoitus voidaan tehdä siis myös suullisesti. Yhdistyslain 3:13 §:n mukaan säännöissä voidaan määrätä, että eroaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä. Aikaa ei saa määrätä yhtä vuotta pidemmäksi. Lydman ym. (2005, 204) lisäävät, että jäsen voidaan velvoittaa suorittamaan jäsenmaksuja eroamisilmoituksesta huolimatta enintään vuoden ajan. Eroamisaika voi olla eripituinen eri jäsenryhmille. Esimerkiksi yhteisöjäsenillä voi olla pidempi aika kuin yksityisillä henkilöillä. Vuosi on kuitenkin maksimi. (Halila ym. 2011, 209.)

Yhdistys voi erottaa jäsenen säännöissä mainitulla erottamisperusteella. Yhdistyksellä on kuitenkin kolme tiettyä tilannetta, jolloin sillä on aina oikeus erottamiseen. Ensimmäinen on tilanne, jolloin jäsen on jättänyt täyttämättä ne velvoitukset, joihin hän on yhdistykseen liittymällä sitoutunut. (YhdL 3:14 § 1 k.) Jäsenten velvollisuuksista on kerrottu tarkemmin 4.1.2 alaluvussa. Käytännössä tämä ensimmäinen kohta tarkoittaa useimmiten jäsenmaksuvelvollisuuden laiminlyöntiä. Jäsenen velvollisuudet yhdistystä kohtaan päättyvät vasta, kun jäsenyys on päättynyt. Jäsenmaksujen suorittamatta jättäminen aiheuttaa yhdistykselle jäsenmaksusaatavia. Tämä tarkoittaa sitä, että näitä saatavia yhdistys voi halutessaan ryhtyä perimään vaikkapa oikeusteitse. Mikäli jäsen kuolee, yhdistys voi periä ennen kuolemaa syntyneitä jäsenmaksusaatavia. (Loimu 2012, 64-65.)

Yhdistyslain 3:15.4 §:ssä on säädetty, että säännöissä voidaan määrätä yhdistyksen voivan katsoa jäsenen itse eronneeksi yhdistyksestä, jos jäsen on jättänyt jäsenmaksunsa säännöissä määrätyn ajan maksamatta. Halila ym. (2011, 264) toteavat, että säännöissä ei voida määrätä jäsenen automaattisesta eroamisesta kuin ainoastaan silloin, kun jäsen laiminlyö maksuveloitteensa. Eli muiden velvoitteiden kuin maksuveloitteen laiminlyönti ei koskaan voi johtaa automaattiseen erottamiseen.

Yhdistyslain 3:14.1 § 2 kohdan mukaan yhdistys voi aina erottaa jäsenensä, kun jäsen on menettelyllään yhdistyksessä tai sen ulkopuolella huomattavasti vahingoittanut yhdistystä.

Lydman ym. (2005, 222) toteavat, että seuraavassa KKO:n ratkaisussa käy ilmi, kuinka yhteistä harrastustoimintaa varten perustetuissa urheilu- tai metsästysseuroissa, joissa yhteishengellä on koko toiminnan kannalta suuri merkitys, voi asiaton käytös yhteisissä tapaamisissa olla yhdistyslaissa mainittua yhdistyksen vahingoittamista.

A oli jäsen Meido-kan r.y – nimisessä itsepuolustuskerhossa. A oli käyttäytynyt harjoituksissa ylimielisesti ja poikennut annetusta ohjauksesta eri tavoin. Toiminta oli huonontanut harjoitusten sekä koko yhdistyksen ilmapiiriä. Lisäksi oikeus kiinnitti huomiota siihen, että yhdistyksen toimintaan kuului tietyn budo-hengen mukainen ja että A:lle voitiin asettaa tässä suhteessa korkeammat vaatimukset, koska hänellä oli korkea vyöarvo. A voitiin erottaa yhdistyksestä, koska edellä mainittu toiminta oli vahingoittanut yhdistyksen toimintaa. (KKO:1993:107 T 3067, Finlex.)

Yhdistyslain 3:14.1 § 3 kohdan mukaan yhdistys voi aina erottaa jäsenensä, jos jäsen ei enää täytä laissa tai yhdistyksen säännöissä mainittuja jäsenyyden ehtoja. Loimu antaa esimerkin tilanteesta, jossa yhdistyksen säännöissä mainitut jäsenyyden ehdot eivät enää täyty. Tällainen tilanne tulee vastaan, kun esimerkiksi nuorisoyhdistyksen sääntöjen mukaan siihen voi kuulua vain alle 25-vuotiaita henkilöitä. Kun jäsen saavuttaa mainitun iän, jäsenyys voidaan päättää. (Loimu 2012, 64.) Lydman ym. (2005, 223.) antavat esimerkin tilanteesta, jolloin jäsen ei täytä enää laissa mainittuja jäsenyyden ehtoja. Tällainen tilanne tulee vastaan, kun jäsenen kansalaisuus tai kotipaikka vaihtuu Suomesta johonkin toiseen valtioon. Tämäkin tilanne voi tulla vastaan ainoastaan valtiollisissa yhdistyksissä, joita ei käsitellä tässä opinnäytetyössä.

Yhdistyslain 3:15.1 §:n mukaan jäsenen erottamisesta päättää yhdistys kokouksessaan, jollei toisin ole säännöissä määrätty. Päätöksessä on mainittava erottamisen syy. Jäsen ei ole yhdistyksen kokouksessa esteellinen äänestämään itseään koskevasta erottamisasiasta. Halila ym. (2011, 119) ottavat tarkastelun kohteeksi sen tosiasian, että lainkohdasta ei ilmene, millä muulla tavoin erottamisesta voidaan päättää kuin jäsenten tekemällä päätöksellä yhdistyksen kokouksessa. Lakiin kokonaisuudessa perehtymällä kirjoittajat ovat päätyneet siihen johtopäätökseen, että sääntöihin voidaan kirjata määräys, jonka mukaan päätöksen voivat tehdä joko jäsenet jäsenäänestyksessä, valtuutetut kokouksessaan tai yhdistyksen hallituksen jäsenet omassa kokouksessaan.

Ennen päätöksen tekemistä asianomaiselle jäsenelle on varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa, paitsi milloin erottamisen syynä on jäsenmaksun maksamatta jättäminen.

Jos erottamisesta sääntöjen mukaan päättää hallitus, voidaan säännöissä määrätä, että jäsenellä on oikeus saattaa erottaminen säännöissä määrättyssä ajassa yhdistyksen kokouksen ratkaistavaksi. (YhdL 3:15.2 §.)

Loimu (2012, 63) huomauttaa, että jäsenyyden päättyminen voi johtua myös muista syistä kuin siitä, että jäsen eroaa itse, tai että yhdistys erottaa jäsenen. Näitä ovat tilanteet, joissa jäsen kuolee, tai joissa jäsenyys päättyy yhdistyksen purkautumiseen tai lakkauttamiseen.

4.1.2 Jäsenten oikeudet ja velvollisuudet

Yhdistyslaissa ei ole omana osastonaan säännöksiä yhdistyksen jäsenen oikeuksista. Laissa on kuitenkin useita säännöksiä, jotka tuovat jäsenelle oikeuksia. (Halila ym. 2011, 173.) Yhdistyslain 4:17.1 ja 3 §:ien mukaan jäsenillä on oikeus käyttää päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksissa. Päätösvaltaa voi käyttää myös mahdollisissa erillisissä päätöstilaisuuksissa. Yhdistyslain 5:33.2 §:n mukaan jäsenellä on oikeus säilyttää säännöissä mainitut ”erityiset edut”. Päätös, jolla nämä erityiset edut poistetaan, on mitätön. Erityinen etu voi tarkoittaa vaikkapa sellaista määräystä säännöissä, jonka mukaan jäsenestä tulee vapaajäsen, kun hän on maksanut jäsenmaksuja esimerkiksi 15 vuotta. Edellä mainitun yhdistyslain 5:33.2 §:n mukaan jäsenellä on myös oikeus säilyttää yhdenvertaisuus. Päätös, joka sisällöltään tai tekotavaltaan olennaisesti loukkaa jäsenten yhdenvertaisuutta, on mitätön. Esimerkki mitättömästä päätöksestä voisi olla tilanne, jossa yhdistyksen kokouksessa poistetaan äänioikeus jäsenmaksua maksamattomalta jäseneltä, vaikka yhdistyksen säännöissä näin ei ole määrätty. (Loimu 2012, 52.)

Yhdistyslain 5:20.1-2 momenteissa on säädetty, että jokaisella yhdistyksen jäsenellä on oikeus vaatia yhdistyksen kokouksen pitämistä, mikäli kokousta ei ole pidetty säännöissä määrättyinä aikana. Jäsenellä on myös oikeus vaatia koolle yhdistyksen ylimääräinen kokous, kun sääntöihin merkitty osuus yhdistyksen äänioikeutetuista jäsenistä sitä ilmoittamansa asian käsittelyä varten vaatii. Yhdistyksen kokousta on käsitelty enemmän alaluvussa 4.2.2.

Jäsenellä on oikeus vaatia myös jäsenäänestyksen tai liittoäänestyksen järjestämistä (Loimu 2012, 53). Jäsenäänestyksestä on kerrottu enemmän alaluvussa 4.2. Säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrättyinä aikana ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa. Mikäli sitä ei ole järjestetty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta

tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Erillinen äänestys voidaan järjestää postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla (YhdL 5:22. §.)

Jäsenellä on oikeus pysyä yhdistyksen jäsenenä niin kauan kuin hän haluaa, ellei häneen voida soveltaa laissa tai säännöissä mainittuja erottamisperusteita (Loimu 2012, 54). Erottamisperusteet on kuvattu alaluvussa 4.1.1. Jäsenellä on niin ikään oikeus erota yrityksestä milloin haluaa (Loimu 2012, 55). Eroamistoimenpiteet on myös selostettu alaluvussa 4.1.1.

Jäsenellä on oikeus saada yhdistykseltä palveluja (Loimu 2012, 56). Jäsenyyteen liittyvät edut ovat erilaisia eri yhdistyksissä. Näin ollen esimerkiksi urheilujärjestöissä jäsenyyteen liittyvä oikeus osallistua asianomaisen lajin kilpailutoimintaan organisoidussa urheilutoiminnassa. (Halila ym. 2011, 174.) Urheiluun liittyvää esimerkkiä jatkamalla voidaan todeta, että jäsenellä on yleensä oikeus osallistua seuran harjoituksiin ja käyttää seuran hallitsemia tiloja ja välineitä harjoituksissa. Lisäksi urheiluseura voi esimerkiksi maksaa edustusjoukkueensa matkat kisapaikalle. (Loimu 2012, 56-57.)

Kuten jo alaluvussa 4.1 todettiin, jäsenellä on oikeus tutustua yhdistyksen asiakirjoihin. Jäsenluettelon lisäksi jäsenellä on oikeus tutustua yhdistyksen kokouksen pöytäkirjoihin sekä mahdollisen erillisen äänestystilaisuuden pöytäkirjoihin. Lisäksi jäsenellä on oikeus tutustua postiäänestyksen, tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla järjestetyn äänestyksen pöytäkirjoihin. (YhdL 5:31.3 §.) Yhdistyksen eri kokouksien pöytäkirjoista on kerrottu tarkemmin alaluvussa 4.2.2. Hallituksen tai erilaisten työryhmien kokousten pöytäkirjoja jäsenellä ei ole oikeutta saada nähtäväkseen. Ei, vaikka ei olisikaan mitään järkevää syytä pitää pöytäkirjoja salassa. (Loimu 2012, 57.)

Jäsenellä on oikeus tehdä aloitteita. Yhdistyksen säännöissä on useimmiten määrätty, miten ja milloin jäsen voi tehdä aloitteita yhdistyksen kokouksen käsiteltäväksi. Aloitteen tekemisaika voi olla sidottu kalenteriin. Tällöin sääntöihin voidaan kirjoittaa esimerkiksi ”aloite syyskokoukseen on tehtävä elokuun loppuun mennessä”. Vaihtoehtoisesti aloitteen tekemisaika voi olla sidottu kokouksen pitoajankohtaan. Tällöin sääntöihin voidaan kirjoittaa esimerkiksi ”aloite on tehtävä viimeistään kuukautta ennen kokousta”. Aina tällaista aloitemääräystä ei ole sääntöihin kirjattu. Mikäli jäsen kuitenkin aloitteen tekee, on hallituksen moraalinen velvollisuus tuoda aloite

kokouksen käsiteltäväksi. Jos näin ei tapahdu, jäsen voi halutessaan yhdessä muiden jäsenten kanssa vaatia ylimääräisen kokouksen pitämistä tämän asian käsittelemiseksi. (Loimu 2012, 57.)

Yhdistyslain 3:15.1 §:n mukaan jäsenellä on oikeus äänestää omaa erottamistaan koskevassa asiassa. Halila ym. (2012, 58) tarkentavat, että jos erottamisen suorittaa yhdistyksen kokous, jäsen saa äänestää asiasta päätettäessä. Mikäli sääntöjen mukaan erottamisen suorittaa yhdistyksen hallitus, hallitukseen kuulumaton jäsen ei luonnollisestikaan voi osallistua asiasta mahdollisesti suoritettavaan äänestykseen.

Kuten jo alaluvussa 3.3.1.1 todettiin, jäsenellä on oikeus nostaa moitekanne yhdistystä vastaan, jos yhdistys on tehnyt moitteenvaraisen tai, kuten alaluvussa 4.1.2 todettiin, mitättömän päätöksen. Moitekanteen nostaminen aloittaa prosessin, jonka aikana tuomioistuin tutkii, onko päätös ollut moitteenvaarainen tai mitätön vai ei. Mikäli se on ollut moitteenvaarainen, oikeus toteaa päätöksen pätemättömäksi, jolloin se peruuntuu. Moitteenvaarainen on päätös, joka ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai on lain tai sääntöjen vastainen. (Loimu 2012, 58.)

Yhdistyslain 7:41.1 §:n mukaan jäsenellä on oikeus hakemuksella hakea päätöstä yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimelta yhdistyksen julistamiseksi purkautuneeksi. Päätöstä voidaan hakea vain siinä tapauksessa, jos yhdistyksen toiminta on loppunut, eikä yhdistystä ole vielä purettu. Alaluvussa 3.3.1.1 mainitun yhdistyslain 43 §:n mukaan jäsen voi vaatia yhdistyksen lakkauttamista, jos yhdistys toimii olennaisesti vastoin lakia, hyviä tapoja tai säännöissä määrättyä tarkoitustaan. Halila ym. (2012, 59-60) muistuttavat, että purkautuminen tarkoittaa, että yhdistys on itse päättänyt lopettaa toimintansa. Lakkauttaminen tarkoittaa sitä vastoin, että tuomioistuin päättää lakkauttaa yhdistyksen toiminnan. Jäsenellä, tai kenellä tahansa sivullisella, joka katsoo, että yhdistyksen nimi tai muu yhdistysrekisterissä oleva merkintä loukkaa hänen oikeuttaan, on oikeus nostaa kanne yhdistystä vastaan yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimessa rekisterimerkinnän kumoamiseksi (YhdL 9:56.2 §).

Yhdistyslain 5:25 §. käsittelee jäsenen äänioikeutta. Siinä on useampi kohta, joista voidaan säännöissä poiketa. Ensimmäisessä momentissa todetaan, että jollei säännöissä ole toisin määrätty, jokaisella 15 vuotta täyttäneellä jäsenellä on äänioikeus ja jokaisella äänioikeutetulla yksi ääni. Lydman ym. (2005, 201-202) lisäävät, että äänioikeusikärajaa voidaan nostaa tai

laskea, äänioikeus voidaan säätää riippuvaiseksi jäsenyyden kestosta tai myöntää se vain varsinaisille jäsenille niin, että muut jäsenryhmät eivät voi käyttää äänioikeuttaan.

Äänioikeutta rajoitettaessa on kuitenkin muistettava, että se saattaa herkästi jäsenet eriarvoiseen asemaan. Jäsenen käytettävissä olevasta äänimäärästä voidaan myös poiketa säännöissä porrastamalla sitä asiallisella perusteella. Esimerkkejä porrastuksen perusteesta, joita rekisteriviranomainen hyväksyy, voivat olla jäsenmaksajajäsenyys tai perustajajäsenyys. Äänimäärien liiallinen porrastaminen aiheuttaa aatteellisen tarkoituksen toteuttamisen häviämistä sekä yhdistykseltä edellytetyn kansanvaltaisuuden häviämistä. (Lydman ym. 2005, 201-202.)

Yhdistyslain 25.1 §:ssä todetaan, että yksityinen henkilö ei voi käyttää äänioikeuttaan asiamiehen välityksellä, ellei säännöissä ole niin määrätty. Lydman ym. (2005, 202) lisäävät tähän, että oikeudelliset henkilöt puolestaan voivat käyttää äänioikeuttaan valtuuttamalla asiamiehen edustamaan itseään.

Jäsenvelvollisuuksia on useita ja ne ovatkin tulleet hieman epäsuorasti esille muun muassa yhdistyksen erottamisperusteissa. Jäsenellä on velvollisuus suorittaa yhdistykselle säännöissä määrätty maksut sekä velvollisuus menettelyllään olla huomattavasti vahingoittamatta yhdistystä. Lisäksi jäsenen velvollisuus on täyttää yhdistyksen säännöissä mahdollisesti määrätty tehtävät. Esimerkki määrätystä tehtävästä voisi olla metsästysseurassa harjoitettava riistanhoitotyö tai venekerhossa veneiden vartiointi, ja missä hyvänsä yhdistyksessä velvollisuus osallistua yhdistyksen kokouksiin. Melko yleinen on myös säännöissä oleva määräys, jonka mukaan jäsenen tulee noudattaa yhdistyksen päättävien ja hallintoelinten tekemiä päätöksiä. (Loimu 2012, 61.)

Jäsenen lakisääteisiin velvollisuuksiin ei kuitenkaan kuulu esimerkiksi velvollisuus asettua ehdokkaaksi tai ottaa vastaan yhdistyksen luottamustehtäviä. Ehdokkuudesta voidaan aina kieltäytyä mistä syystä tahansa tai jopa ilman syytä. Tehtävää ei liioin tarvitse ottaa vastaan, jos jäsen (tai ulkopuolinen) on tietämättään tullut valituksi yhdistyksen luottamustehtävään. (Loimu 2012, 62.)

Jäsenen velvollisuutena ei myöskään voi olla esimerkiksi yhdistyksen sitoumuksista vastaaminen. Jos yhdistys ottaa velkaa, eikä kykene siitä suoriutumaan, velkoja ei voi periä saatavaansa

yhdistyksen jäseniltä, ellei jäsen ole mennyt lupautumaan velan takaajaksi. Silloinkaan maksuvelvollisuus ei seuraa jäsenyydestä vaan takauksesta. Jäsen voi aina asiallisesti arvostella yhdistyksen johtoa tai yhdistyksen tekemiä päätöksiä, kunhan pidättäytyy toiminnallaan ”huomattavasti vahingoittamasta yhdistystä”. (Loimu 2012, 62.)

Jäsenvelvollisuuksien noudattamisen turvaamiseksi yhdistys voi ottaa käyttöönsä sanktioita. Sääntöihin on mahdollista kirjata erilaisia seuraamuksia liittyen jäsenvelvollisuuksien noudattamatta jättämiseen. Esimerkiksi määräaikainen erottaminen, varoitus, huomautus, rahallinen sakko, muut sanktiot, kuten yhdistyksen jäsenilleen tuottamien palvelujen epääminen tai rajoittaminen. Kun yhdistykseen otetaan kurinpidollisia määräyksiä, ne toimivat saman periaatteen mukaisesti, kuten aluvussa 3.3.1.2 olevat jäsenmaksumääräykset. Eli jäseniin ei voi kohdistaa kurinpidollisia toimenpiteitä ilman nimenomaista sääntömääräystä. Sääntömääräyksessä tulee myös yksilöidä se toiminta tai laiminlyönti, joka voi johtaa seuraamukseen. Lisäksi on käytävä ilmi myös se, miten seuraamus määrätään ja kuka sen määrää. Kurinpidollisia toimenpiteitä toteutettaessa on muistettava noudattaa yhdenvertaisuusperiaatetta siten, että samoilla teoilla ja laiminlyönneillä on samansisältöinen seuraus. (Lydman ym. 2005, 204-205.)

Korkein oikeus julisti mitättömäksi yhdistyksen johtokunnan päätöksen metsästysseuran jäsenen määräämisestä määräaikaiseen metsästyskieltoon tilanteessa, jossa yhdistyksen säännöissä ei ollut kurinpitoa koskevia määräyksiä. (KKO. 22.10.1997 T 3581, Finlex.)

Säännöissä voidaan melko vapaasti velvoittaa jäseniä esimerkiksi olla liittymättä kilpailevien yhdistysten jäseniksi. Lisäksi voidaan velvoittaa osallistumaan yhdistyksen kokouksiin sekä velvoittaa osallistumaan muutoin yhdistyksen toimintaan, kuten huolehtimaan yhdistyksen hallinnassa olevista tiloista tai osallistumaan sen palvelujen tuottamiseen. (Lydman ym. 2005, 204.)

4.2 Yhdistyksen päätöksenteko ja toimielimet

Yhdistyslain 4:16 §:n mukaan päätösvalta yhdistyksessä kuuluu sen jäsenille. Säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että päätösvaltaa käyttävät yhdistyksen valtuutetut tai yhdistyksessä sekä siihen suoraan tai välillisesti kuuluvissa yhdistyksissä jäseninä olevat yksityiset henkilöt liittoäänestyksessä.

Jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa. Säännöissä voidaan määrätä, että kokoukseen voidaan säännöissä mainituilla edellytyksillä osallistua myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla kokouksen aikana tai ennen kokousta. Tällöin osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus on voitava selvittää tavallisessa yhdistyksen kokouksessa noudatettaviin menettelyihin verrattavalla tavalla. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, tällainen osallistumisoikeus voi olla vain kokouksen aikana. (YhdL. 4:17.1-2 §.)

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, jäsenäänestyksissä, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Jäsenäänestyksessä ei voida päättää kuin sellaisista asioista, jotka on erikseen säännöissä määrätty. Päätettävä asia ei voi koskea yhdistyslain 5:23.1 § 1-5 kohdassa mainittuja asioita, jotka kuuluvat yksinomaan yhdistyksen kokoukselle. Yhdistyslain 5:23 §:n sisältö on käyty tarkemmin läpi alaluvussa 4.2.2. Jäsenäänestys soveltuu hyvin tavallisiin henkilöjäsenyhdistyksiin ja sen käyttö edellyttää, että yhdistyksellä on ajantasainen jäsenluettelo tarvittavine osoitteineen, koska jokaisella jäsenellä tulee olla mahdollisuus osallistua jäsenäänestykseen. (YhdL. 4:17. 3 §; Halila ym. 2011, 292-294.)

Yhdistyslain 4:17.4 §:n määräyksen mukaan yhdistyksessä on mahdollista äänestää yhdistyksen kokoukselle kuuluvista asioista poikkeuksellisella jäsenten yksimielisellä päätöksellä, joka ei ole sama asia kuin jäsenäänestys. Päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on allekirjoitettava se. Kirjalliseen päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään. Halila ym. (2011, 298-299) lisäävät, että jos yksikin yhdistyksen jäsen kieltäytyy hyväksymästä päätöistä, asia on käsiteltävä yhdistyksen kokouksessa. Tästä johtuen yksimielinen päätös on käytännössä mahdollinen vain jäsenmäärältään pienissä yhdistyksissä. Yhdistyslaissa ei ole annettu tarkempia säännöksiä yksimielisen päätöksen järjestämisestä. Tämä aiheuttaa sen, että yksimielisen päätöksen ehdotuksen laatimisen järjestäminen jää yhdistyksen oman hallinnon ja käytännön varaan.

Jollei säännöissä ole toisin määrätty, yhdistyksen päätökseksi tulee se mielipide, jota on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä. Mikäli äänet menevät tasan,

yhdistyksen päätökseksi tulee se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja ilmoittaa kannattavansa. Jos äänet menevät tasan sellaisessa tilanteessa, jossa päätös tehdään ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, päätös ratkaistaan arvalla. Sääntöjen muuttamista, yhdistyksen purkamista tai yhdistyksen omaisuuden pääosan luovuttamista koskevassa asiassa päätökseksi tulee se mielipide, jota on kannattanut vähintään kolme neljäsosaa äänestyksessä annetuista äänistä. (YhdL. 5:27.1 § 1-3 k.)

Yhdistyksen päätöksentekoa voidaan vapaasti muuttaa siitä, mitä on yhdistyslain 5:27 §:ssä säädetty. Yhdistys voi säännöissään, ja alemmanasteisissa ohjeistuksissaan, tai työjärjestyksissään määrätä kaikista kokouksen järjestämiseen liittyvistä käytännön asioista. Sääntöihin voidaan merkitä esimerkiksi, että kaikki yhdistyksen päätökset voidaan tehdä yksinkertaisella enemmistöllä tai vain yksimielisesti. Äänestyksen tasatulos voidaan määrätä aina päätettäväksi arvalla. Säännöissä voidaan määrätä niin ikään, ovatko äänestystapahtumat avoimia vai suljettuja ja kuinka itse äänestys tapahtuu ja missä järjestyksessä äänestetään. Ajan kuluessa vakiintunut kokouskäytäntökin voi muodostua toimintaa ohjaavaksi. (Lydman ym. 2005, 207-208.)

4.2.1 Valtuutetut, tilintarkastaja sekä toiminnantarkastaja

Mikäli päätösvaltaa annetaan valtuutetuille, säännöissä on mainittava valtuutettujen lukumäärä tai sen määräytymistapa sekä toimikausi, valitsemistapa ja tehtävät. Säännöissä voidaan myös määrätä, että valtuutettujen paikat tai osa niistä on jaettava yhdistyksen jäsenten tai näiden muodostamien ryhmien kesken säännöissä mainituilla perusteilla. Tällöin voidaan myös määrätä, että valtuutetut on valittava asianomaisten jäsenten tai ryhmien asettamista ehdokkaista. Jos joku on laiminlyönyt ehdokkaiden asettamisen, voidaan valtuutetut valita muiden asettamista ehdokkaista. Valtuutetut käyttävät päätösvaltaansa kokouksessa. (YhdL 4:18 §.) Halila ym. (2011, 300) tarkentavat, että valtuutetut ovat yleisiä tavallisimmin liittomuotoisissa yhdistyksissä, mutta ne voidaan halutessa valita mihin tahansa yhdistykseen hallintoelimeksi.

Tilintarkastuslain (13.4.2007/459) 1:2.1 § 1 kohdan mukaan tilintarkastajalla tarkoitetaan tilintarkastuslain 30 tai 31 §:n mukaisesti hyväksyttyä luonnollista henkilöä taikka 33 tai 34 §:n mukaisesti hyväksyttyä yhteisöä. Edellä mainittujen pykälien mukaan yhdistyksen tilintarkastaja ei

saa olla vajaavaltainen, konkurssissa tai liiketoimintakiellossa. Toimintakelpoisuutta ei saa olla niin ikään rajoitettu. Vähintään yhdellä tilintarkastajalla tulee olla asuinpaikka Euroopan talousalueella, tai tilintarkastajan tulee olla keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. (Halila ym. 2011, 546 ja 551-552.)

Tilintarkastuslain 1:4 §:n mukaan yhdistyksen on otettava käyttöönsä edellisessä kappaleessa mainittu Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja, KHT, tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja, HTM, mikäli kaksi seuraavasta kolmesta edellytyksestä täyttyy sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella:

- 1) taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa;
- 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa; tai
- 3) palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä.

Tilintarkastuslain 1:5 §:n mukaan yhdistyksen täytyy ottaa KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö, jos seuraavasta kolmesta kohdasta vähintään kaksi täyttyy päättyneellä tilikaudella:

- 1) taseen loppusumma ylittää 25 000 000 euroa;
- 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 50 000 000 euroa; taikka
- 3) yhteisön tai säätiön palveluksessa on keskimäärin yli 300 henkilöä.

Edellä olevan perusteella voidaan todeta, että pienen yhdistyksen ei tarvitse valita tilintarkastuslaissa tarkoitettua auktorisoitua tilintarkastajaa. Pienellä yhdistyksellä tarkoitetaan yhdistystä, joka täyttää enintään yhden edellä tilintarkastuslain 1:4 §:ssä mainituista kolmesta raja-arvoista. Jos yhdistys ei valitse tilintarkastajaa, sen pitäisi kuitenkin valita toiminnantarkastaja. (Hallituksen esitys 267/2009 vp, 10.)

Toiminnantarkastus eroaa tilintarkastuksesta erityisesti kahden seikan osalta. Toiminnantarkastajalta ei vaadita tilintarkastajia koskevia vaatimuksia vastaavia ammatillisia kelpoisuusvaatimuksia. Lisäksi toiminnantarkastuksen suorittamiseen ja toiminnantarkastajan lausuntoon ei sovelleta tilintarkastusta koskevia laajoja ja yksityiskohtaisia kansainvälisiä normistoja. Toiminnantarkastajaa valittaessa käytettävissä on usein vain sellaisia yhdistyksen hallintoon kuulumattomia jäseniä, jotka nauttivat yhdistyksen muiden jäsenten luottamusta, mutta joilla ei ole asiantuntijan vaatimusten mukaista laskentatoimen ja tilintarkastuksen osaamista. (Hallituksen esitys 267/2009 vp, 10-11.)

Toiminnantarkastajan on oltava luonnollinen henkilö. Mikäli valitaan vain yksi toiminnantarkastaja, on tämän lisäksi valittava varatoiminnantarkastaja. Toiminnantarkastajalla on oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Toiminnantarkastajana ei voi olla vajaavaltainen taikka se, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. (YhdL 6:38.1-2 a §.)

Jos toiminnantarkastajaa ei ole valittu yhdistyslain tai yhdistyksen sääntöjen mukaisesti, voi aluehallintovirasto määrätä toiminnantarkastajan erillisestä ilmoituksesta (YhdL 6:38.3 a §). Tilintarkastuslain 2:9.3 §:n mukaan ilmoituksen aluehallintovirastolle voi tehdä kuka tahansa. Hallitus, siihen verrattava toimielin tai jäsen on velvollinen tekemään ilmoituksen, jollei se, jolle toiminnantarkastajan valitseminen kuuluu, viivytyksettä valitse kelpoisuusehdot täyttävää toiminnantarkastajaa.

Ennen kuin sovelias toiminnantarkastaja määrätään, on kuultava yhdistyksen hallitusta, siihen verrattavaa toimielintä tai jäseniä. Määräys voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Määräys on voimassa siihen asti, kunnes yhdistykselle on säädetyssä järjestyksessä valittu toiminnantarkastaja aluehallintoviraston määräämän toiminnantarkastajan tilalle. Määräystä ei voida antaa sen jälkeen, kun kyseistä tilikautta koskeva tilinpäätös on vahvistettu ja sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman. (Tilintarkastuslaki 2:9.4 §.)

Toiminnantarkastajan on tarkastettava yhdistyksen talous ja hallinto yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa sekä annettava tarkastuksestaan kirjallinen toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Jos tarkastuksessa on ilmennyt, että yhdistykselle on aiheutunut vahinkoa tai yhdistyslakia tai sääntöjä on rikottu, siitä on mainittava tarkastuskertomuksessa. (YhdL 6:38.4 a §).

Toiminnantarkastus on laillisuustarkastusta, eikä toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastusta tai arviointia. Toiminnantarkastajan on oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan. Tilintarkastaja ja toiminnantarkastaja antavat aina erilliset tarkastuskertomukset. Toiminnantarkastajan vahingonkorvausvastuu määräytyy vastaavien perusteiden mukaan kuin

yhdistyksen hallituksen jäsenen ja tilintarkastajan vastuu. (Hallituksen esitys 267/2009 vp, 11.)
Tilin- ja toiminnantarkastajia koskevia määräyksiä on selostettu myös alaluvussa 3.3.1.4.

Hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö ja toiminnantarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeensa tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään erikseen. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään erikseen tilintarkastuslaissa. (YhdL 6:39.1 §.)

Jos se, jonka tehtävänä on hoitaa toisen taloudellisia tai oikeudellisia asioita, väärinkäyttää luottamusasemaansa ryhtymällä sellaiseen toimeen, johon hänellä ei ole oikeutta, tai jättämällä tehtävänsä kokonaan tai osaksi suorittamatta ja siten aiheuttaa vahinkoa sille, jonka asioita hänen tulee hoitaa, hänet on tuomittava luottamusaseman väärinkäytöstä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (RL 36:5 §.)

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken säädetään erikseen vahingonkorvauslaissa. Kanne yhdistykselle aiheutetun vahingon korvaamisesta voidaan nostaa myös yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimessa. (YhdL 6:39.2-3 §.)

Yhdistyskin voi joutua korvausvelvolliseksi ulkopuoliselle, kuten sopimuskumppanilleen, omalle jäsenelleen tai täysin sivulliselle aiheuttamastaan vahingosta. Sopimuksenulkoisessa tilanteessa eli silloin, kun vahinkoa kärsineen ja vahingon aiheuttajan välillä ei ole sopimussuhdetta, korvausvelvollisuus perustuu vahingonkorvauslakiin. Kun kysymys on sitä vastoin sopimusrikkomuksesta, korvausvelvollisuus perustuu sopimusvastuuta koskeviin periaatteisiin tai erityissäännöksiin. (Halila ym. 2011, 577.)

Tavallisin korvausvelvollisuuden synnyttävä tilanne on se, kun yhdistys on vastuussa jonkun mahdollisesti anonymiksikin jäävän henkilön ulkopuoliselle aiheuttamasta vahingosta. Yhdistys voi kuitenkin joutua korvausvelvolliseksi myös jäsentään kohtaan, jos tälle on aiheutettu vahinkoa. Tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun urheilijalle määrätty kurinpitoseuraamus (toimintakielto) tai erottamispäätös on tullut kumotuksi. (Halila ym. 2011, 577.)

Yhdistykselle syntyvästä vahingonkorvausvastuusta voidaan mainita esimerkkinä vastuu urheilukilpailujen ja huvitilaisuuksien järjestäjänä. Vastuu syntyy niin yhdistyksen johdon virheistä ja laiminlyönneistä kuin työntekijöiden ja vapaaehtoistyövoiman (esim. toimitsijoiden) tuottamuksellaan aiheuttamista vahingoistakin. Korvattavaksi voi tulla niin sanottu ennakoitava vahinko, adekvaatti. (Halila ym. 2011, 577.)

Yhdistyksen järjestämän jääkiekko-ottelun aikana oli kentältä niin sanotun pitkänsivun katsomoon lentänyt kiekko osunut yleisöön kuuluneen henkilön suulle aiheuttaen tälle vammoja. Koska vahinko oli syntynyt jääkiekko-ottelulle tyypillisellä tavalla ja sitä voitiin pitää myös ennalta arvattavissa olevana, eikä ottelun järjestäjä ollut näyttänyt täyttäneensä velvollisuuttaan huolehtia siitä, että katsojat olisivat olleet turvatut tällaiselta vahingolta, yhdistys oli vastuussa syntyneestä vahingosta. (KKO:1975-II-64, Finlex.)

4.2.2 Yhdistyksen kokous, vaalit ja hallitus

Yhdistyslain 5:23 §:ssä on säädetty yhdistyksen, tai jos niin on sääntöihin määrätty, valtuutettujen kokouksessa päätettävistä asioista. Pykälän mukaan yhdistyksen kokouksessa käsiteltävät asiat ovat yhdistyksen sääntöjen muuttaminen, kiinteistön luovuttaminen tai kiinnittäminen taikka yhdistyksen toiminnan kannalta huomattavan muun omaisuuden luovuttaminen. Lisäksi käsiteltäviä asioita ovat yhdistyslain 5:30 §:ssä mainitut äänestys- ja vaalijärjestysasiat sekä hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitseminen tai erottaminen. Yhdistyslain 5:30 § on avattu tämän luvun vaaleja koskevassa osiossa. Tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen sekä yhdistyksen purkaminen kuuluvat niin ikään yhdistyksen kokouksessa päätettäviin asioihin. Säännöissä voidaan määrätä, että hallitus voi päättää yhdistyksen omaisuuden myymisestä, vaihtamisesta ja kiinnittämisestä. Säännöissä voidaan määrätä, että hallitus voi päättää yhdistyksen omaisuuden myymisestä, vaihtamisesta ja kiinnittämisestä.

Kuten jo jäsenten velvollisuuksia käsittelevässä alaluvussa 4.1.2 todettiin, yhdistyksen kokous on pidettävä säännöissä määrättyinä aikoina. Mikäli sitä ei ole kutsuttu koolle, on jokaisella yhdistyksen jäsenellä oikeus vaatia kokouksen pitämistä. Yhdistyksen ylimääräinen kokous on pidettävä, kun yhdistyksen kokous niin päättää tai hallitus katsoo siihen olevan aihetta taikka vähintään yksi kymmenesosa yhdistyksen äänioikeutetuista jäsenistä sitä ilmoittamansa asian käsittelyä varten vaatii. Jos yhdistyksen jäsenenä sääntöjen mukaan voi olla ainoastaan

yhdistyksiä tai vaihtoehtoisesti samaan aikaan sekä yhdistyksiä että yksityisiä henkilöitä, voidaan säännöissä määrätä, että vähemmistö, joka voi vaatia ylimääräisen kokouksen pitämistä, on pienempi tai suurempi kuin yksi kymmenesosa. Muun yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä vain pienemmästä vähemmistöstä. (YhdL. 5:20.1-2 §.)

Vaatus kokouksen pitämisestä on esitettävä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle. Hallituksen on viipymättä vaatimuksen saatuaan kutsuttava kokous koolle. Jollei kokousta ole kutsuttu koolle tai vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, aluehallintoviraston tulee kokouksen pitämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija kutsumaan kokous koolle yhdistyksen kustannuksella tai velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla. (YhdL. 5:20.3 §.) Alaluvussa 3.3.1.4 on esitelty kokouskutsun sisältövaatimukset.

Jäsen ei saa äänestää yhdistyksen kokouksessa, eikä tehdä päätösehdotuksia päätettäessä hänen ja yhdistyksen välisestä sopimuksesta tai muusta asiasta, jossa hänen yksityinen etunsa on ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa. Hallituksen jäsen tai muu, jolle on uskottu yhdistyksen hallintoon kuuluva tehtävä, ei saa äänestää päätettäessä tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta taikka vastuuvapauden myöntämisestä, kun asia koskee hallintoa, josta hän on vastuussa. (YhdL. 5:26.1-2 §.) Alaluvun 4.2 lopussa on selostettu yhdistyksen päätöksentekojärjestystä.

Kokouksen puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että kokouksessa tehdyistä päätöksistä laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirja on kokouksen puheenjohtajan allekirjoitettava sekä vähintään kahden kokouksessa sitä varten valitun henkilön tarkastettava tai yhdistyksen itsensä hyväksyttävä. Jos päätösvaltaa on käytetty ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, on yhdistyksen hallituksen huolehdittava siitä, että menettelystä päätöksenteossa, äänten laskennasta ja sen tuloksesta sekä tehdystä päätöksestä laaditaan päivätty ja hallituksen puheenjohtajan allekirjoittama pöytäkirja. (YhdL. 5:31.1-2 §.) Kuten jo alaluvussa 4.1.2 todettiin, on yhdistyksen jäsenellä oikeus pyynnöstä saada eri kokouksien pöytäkirjat nähtäväkseen pois lukien hallituksen tai erillisten työryhmien kokouksien. Alaluvussa 3.3.2 on puolestaan selostettu yhdistyksen päätöksen moitteenvarauudesta ja alaluvussa 4.1.2 käydään läpi yhdistyksen päätöksen mitättömyys.

Yhdistyslaissa vaalit on erotettu muusta päätöksenteosta. Vaaleilla tarkoitetaan henkilön valintamenettelyä, jossa joku tai jotkut valitaan tiettyyn tehtävään tai toimeen. Yhdistyksen vaaleissa on kysymys siitä, miten jäsenistö haluaa yhdistyksen asioita hoidettavan ja keiden se niitä haluaa hoitavan. Vaali voi koskea yhdistyksen sääntömääräisiä toimielimiä, kuten esimerkiksi valtuutettuja tai hallitusta. Vaali voi koskea myös tilapäisiä, määrättyjä tehtäviä varten asetettavia toimielimiä ja henkilöitä. (Halila ym. 2011, 409-410.)

Kokouksessa toimitettavassa vaalissa noudatetaan enemmistövaalitapaa, jollei henkilövalinta tapahdu yksimielisesti tai jollei säännöissä ole toisin määrätty. Enemmistövaali tarkoittaa sitä, että voittaja on se, joka saa eniten ääniä. Ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla toimitettavassa vaalissa noudatetaan suhteellista vaalitapaa, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Suhteellinen vaalitapa tarkoittaa sitä, että paikat jaetaan vaalissa mukana olleille ryhmittymille siinä suhteessa kuin ryhmittymät ovat vaalissa saaneet ääniä. Kaikille päätösvallan käyttöön oikeutetuille on turvattava oikeus osallistua ehdokkaiden asettamiseen vaalia varten. (YhdL. 5:28 §; Halila ym. 2011, 410-411.)

Jos yhdistyksen päätösvaltaa käytetään erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, yhdistyksen on hyväksyttävä tätä varten äänestys- ja vaalijärjestys, johon on otettava tarvittavat äänestystä ja vaalia koskevat tämän lain säännöksiä ja yhdistyksen sääntöjä täydentävät määräykset. (YhdL. 5:30 §.) Äänestys- ja vaalijärjestys tarkoittaa yhdistyksen sisäistä asiakirjaa, joka toimii neuvoo-antavana menettelyohjeena. Se ei näin ollen ole osa yhdistyksen sääntöjä. Äänestys- ja vaalijärjestyksen tarpeellisuus korostuu suhteellisessa vaalissa, sillä sen toimittaminen edellyttää yleensä laajahkoja menettelyohjeita. Yhdistyksen tai, jos niin on säännöissä määrätty, valtuutettujen kokouksessa päätetään äänestys- ja vaalijärjestyksen luomisesta. (Halila ym. 2011, 431-432.)

Yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Hallitus edustaa yhdistystä. Hallituksella on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtaja ei saa olla alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu. Täysivaltaisuusvaatimus

johtuu hallituksen puheenjohtajan edustusvallasta. Hallituksen muiden jäsenten on oltava 15 vuotta täyttäneitä. Konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä. Hallituksen puheenjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä. Hallituksella voi olla myös varapuheenjohtaja, jota koskee samat vaatimukset kuin virallista puheenjohtajaakin. (YhdL. 6:35 §; Halila ym. 2011, 492-493.)

Yhdistyslain 6:35 §:ssä mainittujen tehtävien lisäksi hallituksen tehtävänä on kaikissa yhdistyksessä huolehtia hallinto- ja valvontatehtävistä. Valvontatehtävä tarkoittaa eri toimia, joita yhdistyksessä tehdään ja joihin riittää hallituksen valvonta ja vastuun kantaminen, ilman sen suurempaa puuttumista kyseessä olevaan toimeen. Hallintotoimintaan voidaan lukea muun muassa huolehtiminen toiminnan suunnittelusta ja organisoimisesta sekä päätöksiä tekemisestä ainakin sellaisissa asioissa, jotka ovat tärkeitä ja laajakantoisia, mutta joihin riittää hallituksen päätös. Hallitus huolehtii jäsenten ja valtuutettujen kokouksien sekä vaalien valmisteluista ja koollekutsumisesta ja niiden järjestelyistä. Sen on huolehdittava päätösten täytäntöönpanostakin. Erillinen valiokunta voidaan myös nimittää hoitamaan edellä mainitut toimet, mutta hallitus on aina kuitenkin niistä vastuussa. (Halila ym. 2011, 507.) Hallitusta koskevia määräyksiä on tarkasteltu myös alaluvussa 3.3.1.4.

Yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä suuremmasta jäsenmäärästä hallituksessa kuin kolme jäsentä. Mikäli yhdistyksessä on valittu valtuutetut, on säännöissä myös käytävä ilmi, kuuluuko hallituksen valitseminen yhdistyksen jäsenten vai valtuutettujen kokoukselle. Muulla tavoin ei hallituksen valinnasta tarvitse määrätä säännöissä. Hallitusvaalit järjestetään, kuten edellä on kuvailtu vaaleja koskevissa kappaleissa. Hallituksen valintaa ei voida antaa ulkopuolisille. Tämä koskee enemmän liittomuotoisia yhdistyksiä. Hallituksessa voi olla äänioikeutta vailla olevia jäseniä, joita voidaan kutsua esimerkiksi neuvotteleviksi jäseniksi. Tällaisten jäsenten valinta voi kuulua ulkopuolisille, kuten kannattajajäsenille tai yhdistyksen henkilökuntaan kuuluville. Toisin kuin monissa muissa maissa, Suomessa hallitus ei saa täydentää itseään. (Halila ym. 2011, 494-495.)

Yhdistyksen hallitukselle voidaan asettaa kelpoisuusedellytyksiä varsin vapaasti. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että hallituksen jäsenen tulee olla yhdistyksen jäsen, olla vähintään tietyn ikäinen, asua tietyllä paikkakunnalla, tai että henkilö kuuluu ennestään jonkin yhdistyksen hallitukseen tai muun yhteisön elimeen. Yhdistysoikeudellisen periaatteen mukaista ei ole

kuitenkaan asettaa liian tiukkoja rajoituksia, jotta vain tietty pieni joukko täyttää hallituksen jäsenelle asetetut edellytykset. Hallituksen käytännön toimintaa voidaan säännöissä ohjata, toisin kuin yhdistyksen kokousta, yksityiskohtaisesti päättämällä esimerkiksi asioiden valmistelusta, hallituksen kokouksen järjestämisestä, päätöksenteosta ja niin edelleen. Mikäli hallituksen jäsenet ovat oikeutettuja kokouspalkkioihin, siitä tulee olla nimenomainen määräys säännöissä. (Lydman ym. 2005, 208-210.)

Hallituksen jäseneltä voidaan vaatia yhdistyksessä jonkintasoista aktiivisuutta. Mikäli hallituksessa on sovittu sisäisesti tehtäväjaosta, kunkin jäsenen on huolehdittava omasta alueestaan. Tehtävien laiminlyönti voi aiheuttaa yhdistyslain 6:39.1 §:ssä mainitun vahingonkorvausvastuun. Koska aatteellisen yhdistyksen tarkoitus ei ole taloudellinen, ei hallituksen jäsenellä ole pääsäännön mukaan oikeutta saada palkkiota toimestaan, mutta aiheutuneet kulut on oikeus saada korvatuksi. Hallituksella on oikeus päättää asianmukaisten palkkioiden maksamisesta yksittäisille jäsenilleen tai keille tahansa muillekin eri toimeksiannosta suoritetuista tehtävistä. (Halila ym. 2011, 501.)

Hallituksen puheenjohtaja ei ole yhdistyksessä toimielin, eikä puheenjohtaja-asemaan liity varsinaista toimivaltaa. Puheenjohtajalla on kuitenkin asemansa perusteella tietyissä rajoissa oikeus tehdä ilman muiden myötävaikutusta yhdistyksen puolesta sitoumuksia ja esittää kannanottoja. Hallituksen puheenjohtajan asemasta voidaan määrätä yhdistyksen säännöissä. Sääntömääräyksellä ei voida kuitenkaan antaa oikeutta tehdä sellaisia päätöksiä asioista, jotka täytyisi tehdä toimivaltajakoa koskevien sääntöjen mukaan yhdessä muun hallituksen kanssa. Puheenjohtajalle voidaan säännöissä antaa tehtäväksi yhdistyksen toiminnan ohjaaminen tai johtaminen, päätösten täytäntöönpanon valvominen sekä tietyt erityistehtäviä. (Halila ym. 2011, 502.) Hallituksen puheenjohtajalla on oikeus kirjoittaa yhdistyksen nimi, jollei tätä oikeutta ole rajoitettu niin, että kahdella tai useammalla henkilöllä on vain yhdessä oikeus kirjoittaa yhdistyksen nimi (YhdL. 6:36.1 & 3 §).

Yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että oikeus yhdistyksen nimen kirjoittamiseen on lisäksi yhdellä tai useammalla hallituksen jäsenellä tai asemansa perusteella muulla henkilöllä taikka henkilöllä, jolla on siihen hallituksen erikseen antama henkilökohtainen oikeus. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi edustaa yhdistystä, eikä toimia sen nimenkirjoittajana. (YhdL. 6:36.2 & 3 §.)

Yhdistyksen allekirjoituksessa tulee olla yhdistyksen nimi ja nimenkirjoittajan tai nimenkirjoittajien omakätinen allekirjoitus. Haaste ja muu tiedoksianto katsotaan yhdistykselle toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi henkilölle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa yhdistyksen nimi. (YhdL. 6:36.4 ja 5 §.)

Hallituksen jäsen tai yhdistyksen toimihenkilö ei saa osallistua hänen ja yhdistyksen välistä sopimusta koskevan eikä muunkaan sellaisen asian käsittelyyn eikä ratkaisemiseen, jossa hänen yksityinen etunsa saattaa olla ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa. (YhdL. 6:37 §.) Alaluvussa 4.2.1 on kuvattu hallituksen vahingonkorvausvelvollisuutta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhdistystoiminta on Suomessa erittäin aktiivista. Eri yhdistyksiä on olemassa arviolta 130 000 kappaletta. Moni ihminen kuuluu johonkin yhdistykseen ja jotkut jopa useampaan. Yleisintä on, että liitytään johonkin omaan ammattiin sekä harrastukseen liittyvään yhdistykseen. Näin ollen yhdistystoimintaan olisi hyvä jokaisen perehtyä, sillä läheskään kaikki yhdistykseen kuuluvat jäsenet eivät varmasti tiedä kaikkia oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan. Yhdistyslaista löytyy oleellimmat asiat, jotka kenen tahansa jäsenen tulisi tuntea. Jäsenen kannalta tärkeintä olisi kuitenkin perehtyä huolellisesti oman yhdistyksensä sääntöihin, sillä säännöissä voidaan poiketa erittäin paljon yhdistyslain antamista oletuksista. Ainakin hallitukseen kuuluvan jäsenen tulisi perehtyä huolellisesti yhdistyslakiin, jotta yhdistyksen hallitus pystyisi vastaamaan tehtävistään ja huolehtimaan yhdistyksen vastuullisesta ylläpitämisestä.

Opinnäytetyössä haettiin vastausta kysymyksiin, kuinka rekisteröitynyt yhdistys perustetaan ja kuinka sitä ylläpidetään vastuullisesti. Työn toisessa pääluvussa käsiteltiin yhdistyksen toimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Tällä pyrittiin tuomaan ilmi ne vaatimukset, jotka yhdistyksen muodostumiseksi vaaditaan. Samassa luvussa kerrottiin lisäksi taustoja eri yhdistymismuodoista. Toisessa pääluvussa mainittu yhdistysten muodostama yhdistys, liitto, jätettiin tässä työssä pääosin tarkastelun ulkopuolelle. Liittoihin viitattiin ainoastaan silloin, kun se toi havainnollistavia vertailukohtia suhteessa ainoastaan luonnollisista henkilöistä muodostuvaan yhdistykseen. Nassukat ry ei ole aikeissa yhdistyä mihinkään liittoon, joten senkin takia liitto jätettiin pääosin tarkastelun ulkopuolelle. Pääluvussa kolme käytiin läpi ne toimenpiteet, jotka vaaditaan rekisteröityneen yhdistyksen perustamiseksi. Neljäs pääluku keskittyi yhdistyksen vastuulliseen ylläpitämiseen. Tutkimuksen teoriaosuus toteutettiin perehtymällä lainsäädäntöön, oikeuskirjallisuuteen ja muutamaa korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuun. Itse Nassukat ry:n rekisteröinti tapahtui siinä vaiheessa, kun tämä opinnäytetyö oli saatu teoriaosuudeltaan valmiiksi.

Rekisteröityneen yhdistyksen perustamista käsittelevän luvun myötä voidaan todeta, että säännöt on ehdottomasti tärkein asia, johon tulee kiinnittää huomiota yhdistystä perustettaessa. Pakollisten sääntöjen lisäksi yhdistyksessä voi olla erilaisia valinnaisia sääntömääräyksiä, joten niiden miettimiseen kannattaa käyttää aikaa. Vaikka erillistä perustamiskokousta ei ole lain

mukaan pakko pitää, on sen pitäminen kuitenkin erittäin perusteltua. Perustamiskokous sulkee pois sen vaihtoehdon, että yksi henkilö päättää itsenäisesti sääntöjen sisällöstä ja muistakin asioista, jotka toiset perustajat sittemmin joutuvat vain hyväksymään ja allekirjoittamaan. Perustamiskokous on se tilanne ja paikka, jossa tulevat jäsenet keskustelevat mielipiteistään, ja jossa yhdistys saa runkonsa, jolla se alkaa rekisteröimisen jälkeen toimia. Perustamiskokoukseen kannattaa tulla hyvin valmistautuneena, jotta tietää, mitä aikoo vaatia tulevalta yhdistykseltä.

Nassukat ry:n perustamiskokous pidettiin perjantaina 8.3.2013 Oulun Mäntylässä. Kokouspäivä tuli usealle henkilölle aavistuksen verran liian nopealla aikataululla, joten osallistujia kokouksessa oli ainoastaan neljä paikan päällä ja yksi puhelimen välityksellä. Kokouksen yhteydessä täytettiin tietokoneella patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuilta sähköinen perusilmoitus. Tietokone oli yhdistetty televisioon, jotta kaikki näkisivät etenemisen. Joka kohta käytiin tarkasti läpi. Sääntöjen laatimiseen käytettiin paljon aikaa. Ajankäyttö johtui lähinnä siitä, että säännöistä haluttiin valita valmispaketti – vaihtoehto, jonka patentti- ja rekisterihallitus on tehnyt internetsivuilleen. Valmispaketissa on valmiiksi tehdyt säännöt valittua tarkoitusta varten ja niiden käsittelyaika on lyhyempi. Nassukoiden tarkoituksiksi valittiin lopulta pallopelien harrastus. Pallopelit käsittää sopivasti sekä jalkapallon että jääkiekon ja mahdolliset muut lajit, joita Nassukat voisivat tulevaisuudessa harrastaa. Paljon mietittiin myös jäsenmaksuja ja kirjanpidon hoitamista. Lopulta kaikista asioista päästiin yksimielisyyteen ja perusilmoitus saatiin tehtyä ja allekirjoitettua kaikkien toimesta.

Rekisteröidyn yhdistyksen vastuullista ylläpitämistä käsittelevän pääluvun alussa pohdittiin jäsenyyteen liittyviä asioita. Jäseneksi päästyään mahdollinen maksuvelvollisuus on jäsenen tärkein velvollisuus. Oikeuksia jäsenellä on runsaasti ja tärkein lienee yhdistyksen päätöksen tekoon vaikuttaminen oman äänestämisoikeuden turvin. Jäsenen erottaminen on perin vaikeaa. Vaatimuksena on yhdistyksen huomattava vahingoittaminen tai maksuvelvollisuuden laiminlyönti. Samaisessa neljännessä pääluvussa käsiteltiin asioita myös rekisteröityneen yhdistyksen hallinnollisesta näkökulmasta. Tässä kohdassa pyrittiin löytämään vastausta tutkimuskysymykseen ”kuinka rekisteröityä yhdistystä ylläpidetään vastuullisesti?”. Hallituksen vastuulla on koko yhdistyksen toiminta. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Hallitus huolehtii muun muassa jäsenten ja valtuutettujen kokouksien sekä vaalien valmisteluista ja koollekutsumisesta ja niiden järjestelyistä. Sen on huolehdittava päätösten täytäntöönpanostakin. Erillinen valiokunta

voidaan myös nimittää hoitamaan edellä mainittuja toimia, mutta hallitus on aina kuitenkin niistä vastuussa. Hallituksella on oltava puheenjohtaja ja Nassukat ry:n tapauksessa ensimmäiselle, vuoden mittaiselle, toimintakaudelle valittiin opinnäytetyön tekijä. Nassukat ry:n tapauksessa hallituksen puheenjohtajan tehtäviin kuuluu muun muassa huolehtiminen osallistumis- ja vuoromaksuista sekä jääkiekko-otteluiden järjestäminen ja niistä tiedottaminen.

Rekisteröityneen yhdistyksen perustaminen on, kuten etukäteen voisi kuvitella, melko yksinkertainen ja vaivaton toimenpide. Kuten todettua, yksinkertaisuudessaan perustaminen menee niin, että vähintään kolme vähintään 15-vuotiasta henkilöä käyvät patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuilla täyttämässä sähköisen ilmoituksen ja odottavat kuukauden verran yhdistyksensä rekisteröimistä. Ennen perustamista kannattaa kuitenkin ehdottomasti tutustua yhdistyslakiin, vaikka patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuilla ohjeistetaankin paljon yhdistystoimintaan liittyvissä asioissa. Yhdistyslakiin perehtymällä saa riittävän tiedon niistä mahdollisuuksista ja velvoitteista, joita yhdistyksen toimintaan kuuluu. On tärkeää miettiä ensin, mitä varten ja mihin tarkoitukseen perustan yhdistyksen. Kun nämä asiat ovat selvät, on helpompi valita oikeanlaiset ihmiset mukaan perustamaan omaa yhdistystä. Perustajajäsenillä tulee olla selvä ja jaettu näkemys tärkeimmistä asioista, kuten jäsenmaksuista ja yhdistyksen tehtävien jakaantumisista, jotta yhdistystoiminnan harjoittaminen olisi vaivatonta.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni käsittelee rekisteröidyn yhdistyksen perustamista ja sen vastuullista ylläpitämistä. Valitsin tämän aiheen sen vuoksi, että pelaamme kavereidemme kanssa samalla porukalla useaa eri urheilulajia ja toimintaamme leimaa yhteisöllisyys. Toimintamme on aktiivista ja tiivistä, joten ajattelin virallistaa joukkueemme viimeinkin. Olin sangen tyytyväinen valittuani tämän aiheen opinnäytetyölleni. Pääsin yhdistämään sekä vapaa-aikani että koulutyöni ja samaan aikaan sain kattavan kuvan yhdistystoiminnasta. Kiinnostukseni on tämän työn myötä herännyt myös muuta yhdistystoimintaa kohtaan. Olen harkinnut esimerkiksi osallistuvani alueeni asukasyhdistyksen toimintaan tai opiskelijayhdistystoimintaan.

Ennako-odotukseni oli, että rekisteröidyn yhdistyksen perustamisesta ei välttämättä saa kovin laajaa työtä tehtyä, mutta yllätyin kuitenkin hieman työni pituudesta. Päänvaivaa tuotti erityisesti sääntöjen mahdollistama vaihtoehtojen kirjo. Lähes joka asiasta voidaan päättää säännöissä toisin ja lause ”ellei säännöissä toisin määrätä” tulikin erityisen tutuksi tätä työtä tehdessä. Tämän tosin ymmärtää, sillä sääntövapauksilla varmistetaan se, että yhdistyksiä voidaan muokata mahdollisimman paljon sen jäsenille sopiviksi.

Tätä työtä tehdessäni sain kattavan kuvan yhdistystoiminnan vastuullisesta harrastamisesta. Pieneen urheiluseuraamme nähden voin todeta, että tietämykseni yhdistystoiminnasta on riittävä, jotta kykenisin sitä ylläpitämään vastuullisesti yhdessä muiden jäsenien kanssa.

Pidin aloitusseminaarini kesällä 2012, jolloin tavoitteenani oli valmistua joulukuuhun mennessä. Eli kolmisen kuukautta mentiin ”pakkasen puolelle” ja tämä johtuu vain ja ainoastaan omasta saamattomuudestani. Tavoitteenani oli, että Nassukat olisi saatu rekisteröityä joulukuuhun mennessä, ja että jääkiekkokautemme toinen puolisko olisi hoidettu oikeushenkilömme nimissä. Jos voisin mennä ajassa taaksepäin ja tehdä asioita toisen, niin tärkeimpänä olisi välitavoitteiden asettaminen itselleni. Loppuosio työstäni valmistui paljon nopeampaa, kun minulle lyötiin aikamääre, johon pitäisi valmistua, jotta voisin hakea erästä vapaana olevaa työpaikkaa.

Jatkotutkimusaiheeksi voisin esittää yhdistystoiminnan tarkastelua liittomuotoisessa ympäristössä. Toinen vaihtoehto voisi olla rekisteröityneen yhdistyksen muuttaminen osakeyhtiöksi, kuten Nassukoilla on mielessä villeimmissä haaveissaan.

7 LÄHTEET

Halila, H. & Tarasti, L. 2011. Yhdistysoikeus. Helsinki: Talentum.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yhdistyslain, tilintarkastuslain 57 §:n ja puoluelain muuttamisesta. HE 267/2009.

Henkilötietolaki 523/1999.

Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

KKO.1975-II-64. Finlex.

KKO. 1993:107 T 3067. Finlex.

KKO. 22.10.1997 T 3581. Finlex.

Kuntajakolaki 29.12.2009/1698.

Kuntalaki 17.3.1995/365.

Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista 1032/1992.

Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558.

Loimu, K. 2007. Yhdistystoiminnan käsikirja. Helsinki: WSOYpro.

Loimu, K. 2012. Yhdistystoiminnan käsikirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Lydman, K. Alakare, M. Björklund, A. Kemppinen, S. Laaksonen, L. & Leppä, M. 2005. Yhdistys ja säätiö: Oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto. Jyväskylä: Tietosanoma.

Muukkonen, M. 2008. Yhdistysoikeuden perusteet. Helsinki: Edita Prima Oy.

Riitesuo, R. 2004. Yhdistyksen kokousmenettely. Helsinki: Talentum.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Suomen perustuslaki 1999/731.

Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459.

Toiviainen, H. 2006. Johdatus suomen yksityisoikeudellisia yhteisöjä ja säätiöitä koskevaan oikeuteen. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista 859/2012.

Yhdistyslaki 503/1989.

Yhdistysrekisteriasetus 26.5.1989/506.